Samvirke

1. MAJ 1952 — 25. ÅRGANG NR. 8 — OPLAG A-B

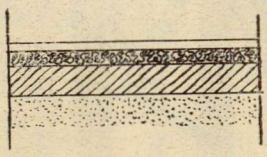
Galathea udforsker tropehavene. En stor artikel om ekspeditionen begynder på side 11

FØR måtte vi fjerne dyrene fra stalden i kolde vintre -

NU lægger svinene sig - selv i frostvejr - op ad de Durisol-isolerede ydervægge.

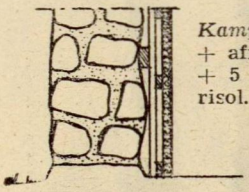
Sådan siger gårdejer N. C. Groes om Durisol-isolering af en ældre kampestensstald. Læs, hvad gårdejer Groes skriver, og se skitserne for isolering af lejer, ydermure og lofter, hvortil detaillerede anvisninger fås fra fabrikken.

LEJER

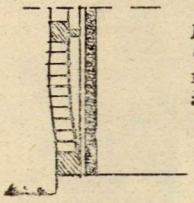

Slidlag + Durisol + grovbeton + sand eller grusunderlag.

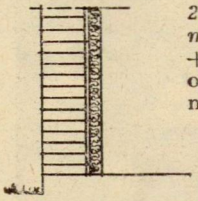
YDERMURE

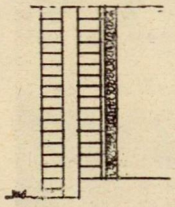
Kampesten + afretningslister + 5 à 6 cm Durisol.

Bindingsværk (ca. ½ sten) + afretningslister + 5 à 6 cm Durisol.

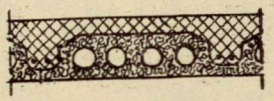

24 cm (1/1 sten) massiv mur + 5 cm Durisol opsat i cementmørtel + puds.

31 cm hul mur + 5 cm Durisol opsat i cementmørtel + puds.

LOFTER

Durisol-jernbetondæk til isolerende lofter.

Frydenlund pr. Balle, 21/3 52.

Gårdens fedestald er opført af mur støbt op af kampesten, grus og cement. Den var som følge deraf altid fugtig og i kolde vintre så kold, at det har været nødvendigt at fjerne dyrene fra stalden.
Efter at vi i 1950 fik 5 cm Durisol-plader på væggene, er disse fuldkommen tørre, og svinene lægger sig selv i frostvejr op ad dem. Luften i stalden føles nu lun, tør og frisk. Før isolationen havde vi betydelig flere tilfælde af lungebetændelse end efter.
Udgiften til isoleringen beløb sig til ca. 14 kr. pr. svin, hvilket med dagens kornpris svarer til 20 kg byg, og det skulle med større grovfoderforbrug let kunne spares ved opfedning af det første svin.
Må jeg tilføje, at det er min erfaring, at Durisol-beklædte vægge kræver ventilation.
To naboer har moderniseret deres svinestalde og brugt Durisol — til fuld tilfredshed.

N. C. Groes.

Skriv efter brochure om det emne, der interesserer Dem:

Stalde
Hønsehuse
Bygningsforbedringer (Marshall-lån)
Y-pladebyggeri
Parcelhuse med statslån

Durisol

Nørresundby

Tlf. 6165 - 6250

Tiden til isolering er inde NU - der kan fås Marshall-lån hertil

★ SUNDHED OG SYGDOM

Søvn og søvnløshed

Hvad der egentlig sker, når søvner indfinder sig, er meget af en gåde Sidst har dog en kvindelig amerikansl læge bevist, at der foregår en fuld ståndig omkobling af hjernebølgerne så disse under søvnen udgår fra pande regionerne i stedet for baghovedet Hvad det så igen betyder – en slag tomgang måske – kan hun ikke sige Derimod står det fast, at éns åndedræt bliver langsommere, éns øjeæbler ven des udad-opad, fingrene bliver kolde tæerne varme, og blodtryk, kropstem peratur og pulsslag synker hurtigt. Man glider ind i en bevidstløshedstilstand

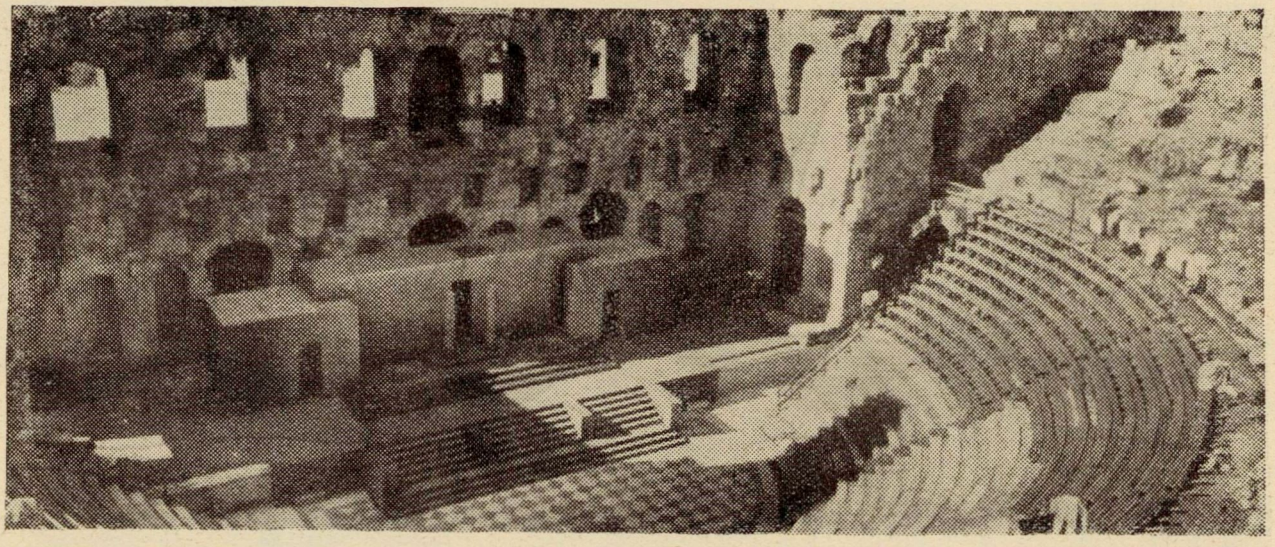
Mange af hverdagens problemer og småkonflikter kommer til kort overfor søvnen. Man vågner frisk og udhvilet og med et helt andet syn på tingene mens den søvnløse ser alting grået i gråt og føler mørket og dynen som et bekymringernes voksende bjerg. Men bliver det først en vane at ty ind i søvnen for alt, der er én ubehageligt og overdrives denne vane, bliver det nemt en flugt fra virkeligheden.

Uro og bekymringer, hjernens mareridt af ubetalte regninger og alle dagens fortrædeligheder skræmmer søvnen, og det nytter ikke at kommandere så er man bombesikker på en søvnløs nat. Den bedste udvej er at gå i seng til bestemte tider, at lade det blive en fast takt i vor daglige rytme. Kvinder har lettere ved at falde i søvn og sove, siges der.

Hvor længe kan nu et menneske klare sig uden søvn? Og hvordan reagerer det, når det i længere tid må undvære søvn? Den amerikanske flåde har fornylig gjort forsøg med 350 frivillige, der skulle prøve at holde sig vågne i 112 timer, mens de fordrev tiden med gymnastik, jiu-jitsu og lange marchture. Meget snart blev »forsøgskaninerne« huløjede og triste, enkelte fik også kortvarige latterkramper. Den anden nat var den værste.

Lægerne og psykologerne konstaterede, at de halvsovende mænd havde mistet forbavsende lidt af deres opfattelsesevne og fysiske styrke. Nok så påfaldende var de psykiske forandringer. Soldaterne fik angstfornemmelser, flere af dem havde hallucinationer, påstod, at de hørte hunde gø og krager skræppe op. Lægerne beordrede de værste tilfælde til køjs og lod dem sove helt op til 24 timer ud i en køre.

Vi kender det jo også fra os selv. Mangel på søvn influerer både på krop og sjæl. Søvnen restituerer os og er for visse sygdomme, f. eks. astma, bronkitis, hjertesygdomme og infektioner den rene balsam.

På Athens ældgamle Dionysosteater, der ligger under Akropolis' ruiner, opføres stadig Sophokles tragedier, og bedre skueplads kan ikke tænkes. Fra de samme stenbænke har grækerne gennem mere end to tusind år tiljublet de nationale heltedramaer, hvis ord de fra barndommen er fortrolige med.

Hellas genopstår for en aften

Journalist Kirsten Helms skildrer en aften i ruinerne af Athens Dionysosteater, hvor græske skuespillere opfører en klassisk tragedie, der på samme sted betog folk for over 2500 år siden.

Tæt op under Akropolis, dette billede af et folks kolossale storhed, ligger Athens Dionysosteater, hvis ældgamle stenbænke hæver sig amfiteatralsk op mod Parthenon. Her opførte sidste sommer Det Græske Nationalteater *Sophokles'* tragedie *Kong Oidipus*, og i de knap tre timer, tragedien varede, kunne man hvert sekund gøre H. C. Andersens ord fra hans oplevelser på Akropolis til sine: »Jeg følte at være trådt tilbage i tiden for hine store minder og begivenheder —«

Som for årtusinder siden. Det mægtige cirkelrunde teater ligger hvidt og mystisk beskygget i det kolde måneskin. Det er sidst i september, og himlen over det åbne teater stråler og blinker af stjerner. En dag er gået i evig undren over Akropolis' skønhed og mærkelige styrke, så da man træt og mæt af dagens indtryk tager plads i teatret, føler man svagt, at man vist hellere skulle have holdt sig borte, for hvad kan vel overstråle indtrykkene fra Akropolis? Man har på forhånd ikke megen tiltro til, at vor tids græske skuespillere skulle være i stand til at give den samme oplevelse, som de gamle hellenere fik i hin storhedstid, når de een gang om året samledes til Dionysos' ære og kårede den ypperste blandt tragediernes forfattere?

Men der sker det mærkelige, at tragedien om den ulykkelige konge af Athen, fremført af Grækenlands fineste skuespillere — og til trods for at man ikke forstår et ord af sproget — bliver levende gennem hele sceneriet, de ærværdige omgivelser, det betagende spil og korets glidende, rytmiske bevægelser, der kommenterer stykkets fremadskriden. Man husker handlingen fra skoletiden, fra en lidt trist fortolkning i en lærebog, der ikke kunne fange større interesse. Her er alt levendegjort.

Populært, men brutalt. Tragedien om Oidipus' fald er en af Sophokles' populæreste. Emnet er enkelt, men rystende brutalt. Kongen søger sin forgængers morder uden at ane, at han selv er morderen. Hårdnakket og med stivsindet iver, trods hindringer og advarsler arbejder han sig opdagelsen nærmere. Spåmanden Teiresias, gammel, viis og blind, tilkaldes, men vægrer sig af venskab for kongen mod at åbenbare sandheden.

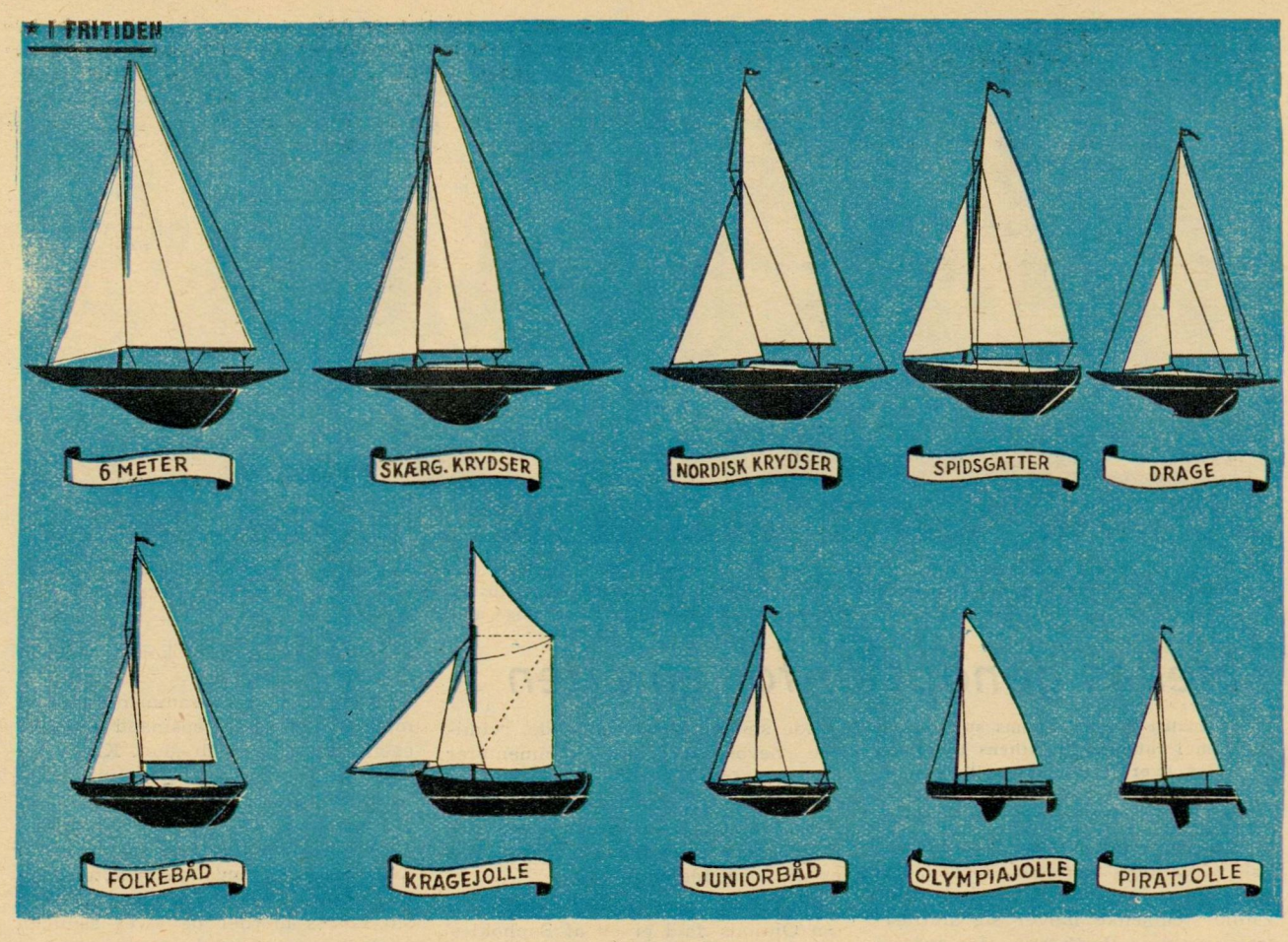

Kong Oidipus (til venstre) i heftig ordstrid med Kreon, medens dronning Iokaste forfærdet hører til.

Kongen aner en sammensværgelse mellem den gamle spåmand og hans egen svoger og medregent, Kreon, og jager desto hidsigere efter morderen for at bevise sin egen uskyld, efter at Teiresias har slynget ham i ansigtet: *Du er morderen!* Det ene slør efter det andet løftes, og endelig står kong Oidipus foran den nøgne sandhed: Han er sin faders morder og lever sammen med sin mor, med hvem han har to døtre. En gru, der forlængst er spået ham, og som han hele sit liv er flygtet — forgæves — for.

Det er Iokaste, kongens trofaste hustru, og ved skæbnens grusomme spil også hans moder, der udtrykker stykkets bitre moral, når hun, da hun aner sandheden ganske nær, til sin ægtefælle siger: »Man må hellere leve på bedste beskub end prøve på at være forudseende —« Iokaste hænger sig i sin fortvivlelse, og afsindig af sorg og skam stikker kongen sine øjne ud og forlader sin by for ensom at sone sin uforskyldte brøde i et andet land.

Så nær og dog så fjern. Man har oplevet een af det gamle Hellas' tragedier, hørt en digters evigt unge ord blive levendegjort af store skuespillere, med måneskinnet som en særlig virkningsfuld baggrund for oplevelsen, — og kun langsomt kan man vågne op og erkende, at det gamle Athen, man så intenst har oplevet i de sidste timer, er borte, stjernerne skjult bag skyer og den tomme scene nu kun belyst af det moderne Athens kraftige projektører — men stadig har man den kraftigt musikalske og stærkt lidenskabelige rytme af korets sange i sine øren. — Det er næsten uudholdeligt, at man må tage en larmende sporvogn gennem en larmende by på et tidspunkt, hvor det gamle Athen var en så nær.

Hvide sejl på blå fjorde

Lystsejlads i Danmark er en folkelig sport, mens den i de fleste andre lande bærer præg af at være velhaveres fritidsfornøjelse. Herved har dansk sejlsport fået et særpræg, der også gør sig stærkt gældende hvad lystsejlerflådens sammensætning angår. De danske lystbåde er for flertallets vedkommende præget af ejerens personlighed mere end af hensynet til de »klassebestemmelser«, som sejlsports-autoriteterne opstiller for de enkelte bådtypers og bådstørrelsers udrustning, sejlføring, tonnage o. s. v.

De to rækker tegninger herover viser i indbyrdes rigtig størrelsesforhold profilerne af de mest almindelige lystbåds-typer i vore farvande.

★ *Seksmeteren* (ca. 12 meter lang, ca. 12 meter mast, ca. 46 m² sejlareal) er den største af de almindeligt forekommende lystbåde. Betegnelsen på båden har forbindelse med de former, der angiver dens forskellige mål, og ikke med dens virkelige størrelse. En seks meter lang båd eller en båd med seks meter høj mast er lille i forhold til en rigtig seksmeter.

★ *30 m² skærgårdskrydser* (ca. 10 m lang, 30 m² sejlareal – deraf betegnelsen) er oprindelig fremstået i Sverige og er et enestående hurtigt fartøj, beundret for sin evne til at klare sig i selv svær sø. Karakteristisk er bådens store overvandsskrog i forhold til undervandsskroget samt sejltrekantens placering midt over kølpartiet. Herved bliver båden i stand til at vende så at sige »på en tallerken«, hvad der er en yderst vigtig egenskab i det klippefyldte skærgårdsfarvand.

★ *5½ m nordisk krydser* (ca. 10 m lang, ca. 30 m² sejlareal) er en kombination af turbåd og kapsejladsbåd. Skrogets form i disse tre både har rod i de store kapsejlere, som rige englændere for ca. 60 år siden lod bygge. For at forøge bådens fart skar konstruktørerne dristigt bort af undervandsskroget og gav det elegante strømlinier.

★ Traditionel er derimod *kragejollen* og dens moderne efterkommer: *Spidsgatteren*. Disse både med deres runde skrog og bløde linier er meget søstærke og dertil meget rummelige. Med rette er de blevet de mest populære af alle danske lystbåde. Klasse-spidsgatternes flertal har 30 m² sejlareal, de største har hele 55 m², de mindste 20 m². Et stort antal er »uden for klasse« og simpelthen bygget for at opfylde ejerens personlige krav til bådens størrelse og indretning.

★ *Dragen* og den følgende *Nordiske Folkebåd* er mindre både, skabt for at fremskaffe billige og gode klassebåde. Dragen med 20 m² sejlareal har snit som seksmeteren, mens folkebåden med 22 m² sejlareal snarere har spidsgatteren som forbillede.

★ *Kragejollen* har en malerisk sejlføring i forhold til alle andre lystbåde. Den oplever nu en renæssance, idet den i stor udstrækning benyttes som »skoleskib« af sejlklubberne.

★ *KDYs juniorbåd* med 15 m² sejlareal er som Nordisk Folkebåd en forholdsvis ny bådtype. Det er en meget sikker båd, og den kan sejles af selv ganske unge mennesker. Det er desuden den billigste af de her omtalte bådtyper.

★ De to sidste både forholder sig til de øvrige omtrent som motorcyklen til bilerne. Jollerne er forædlede former af fiskernes fladbundede både. Jollesejlads som sport har kun været kendt her i landet i 15–20 år, men har en meget stor popularitet. *Olympiajollen* fremkom i forbindelse med de olympiske mesterskaber. *Piratjollens* store fordel er den, at en fingernem ung mand selv kan bygge båden. Der foreligger præcise standardtegninger, materialeudgifterne er små, og derfor overrasker det ikke, at der nu findes op mod 400 »klassede« piratjoller i danske farvande.

AF FOLKET **Samvirke** FOR FOLKET

Udgiver: *Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger*
Redaktør: *Eggert Nielsen*, ansvarshavende efter presseloven

KONKURRENCEN I FAREZONEN

Den gamle konflikt mellem de private bygningshåndværkere og de kooperative håndværkerselskaber har på det sidste tilspidset sig, idet man fra byggefagskooperationens side har kunnet fremdrage en længere række konkrete eksempler på, hvorledes de private håndværksmestre direkte søger at boycotte disse selskaber under licitationer.

DA således Arbejdernes Andels-Boligforening i Silkeborg holdt licitation over arbejdet med opførelsen af et nyt boligkompleks, havde en del af mestrene sat en mærkat med følgende tekst på deres tilbud:

»Overtagelse af arbejdet betinges af, at der ikke antages uorganiserede mestre eller i dette tilfælde kooperative virksomheder inden for de fag, hvor der er taget forbehold mod samme.«

Det viser sig, at m. h. t. blikkenslager-, sanitets- og centralvarmeanlægget lå de kooperative virksomheders tilbud lavest. Men da boligforeningen ville overdrage disse virksomheder de pågældende arbejder, nægtede den tømrermester og den snedkermester, som havde givet de laveste tilbud på tømrer- og snedkerarbejdet, at overtage arbejdet, idet de henviste til det forbehold, som var taget med teksten på den påklæbede mærkat.

Boligforeningen måtte nu *enten* helt udskyde de kooperative virksomheder *eller* overdrage alt arbejde til kooperative organisationer. Man valgte det sidste. I begge tilfælde var man altså sikker på fordyrelse af byggeriet.

GANSKE samme fremgangsmåde har fra de private håndværksmestres side været anvendt over for Nørre Åby Andelsboligforening og over for Skanderborg Amts Boligforening samt ved licitationer over nyt skolebyggeri i Høng og i Hårby ved Skanderborg. I Nørre Åby valgte boligselskabet at give alt arbejdet til kooperative virksomheder, i Høng blev licitationen simpelthen kasseret, og i Hårby er der – så vidt vides – endnu ikke truffet endelig afgørelse.

Det skal også nævnes, at ved licitationen over malerarbejdet på Katedralskolen i Nykøbing F. ville de private mestre have kooperationens tilbud – som var det laveste – udskudt. Men bygherren (den kongelige bygningsinspektør) afslog kravet, og arbejdet er nu overdraget det kooperative selskab De forenede Byggefag.

Dette er blot nogle få eksempler af mange.

POINTEN i de private håndværksmestres aktioner er, at de vil have de kooperative virksomheder tvunget ind under laugsmestrenes private aftalesystem, som har til formål at for- eller efterregulere tilbudene, således at man – med en udtalelse af Håndværkerrådets formand, murermester *Rasmus Sørensen*, Roskilde – kan »skære de værste vildskud« i konkurrencen bort.

Dette standpunkt står imidlertid i et skærende modsætningsforhold til liberalismens idé.

Vi siger ikke dette, fordi vi på nogen måde føler os forpligtet til at tale håndværkerselskabernes sag, da deres interesser ikke absolut er sideløbende med forbrugernes interesser.

Men for konkurrencens skyld er det på tide, at dette forhold drages frem i den offentlige debat. Det er ved konkurrencens hjælp, de store omkostninger og høje priser i byggeriet skal tvinges ned, men udelukker man de kooperative håndværkerselskaber fra deltagelse i licitationer i kappestrid med private mestre, er der intet tilbage i byggeriet, som har fortjent at kaldes konkurrence, fordi de i øjeblikket gældende licitationsregler (uanset at de er fremkommet som resultat af en handelsministeriel kommissions overvejelser og i praksis godkendt af Prisdirektoratet) faktisk ophæver konkurrencen.

DISSE licitationsregler anviser bygherren to muligheder, som begge giver de private mesterorganisationer en urimelig indflydelse på licitationernes forløb. I det ene tilfælde kan bygherren vælge at underkaste sig en såkaldt forhåndsregulering, d. v. s. at tilbudene, før de når frem til bygherren, gennemgås af vedkommende mesterorganisation – efter at de tilbudgivende mestre på forhånd har anmeldt deres deltagelse i licitationen og har deltaget i en forhåndsdrøftelse af licitationsbetingelserne. Altså »forhånd« i tredie potens! Selve reguleringen kan finde sted på forskellig måde, men den mest almindelige er, at den enkelte mesters bud tilpasses efter en af organisationen udarbejdet pris.

Hvis bygherren ønsker at undgå forhåndsreguleringen, kan han udstede en bygherreerklæring. Derved opnår han ret til at modtage tilbudene i deres originale form, uden forudgående drøftelse og regulering, men til gengæld kan mesterorganisationen kræve tegninger og beskrivelser udleveret, og hvis nogle af tilbudene skønnes at ligge for lavt, har den ret til at foretage kontrolberegning og på grundlag af denne kræve de laveste tilbud udskudt.

Ganske vist har bygherren derefter adgang til at indanke en protest for et beregningsudvalg med en opmand udpeget af de offentlige myndigheder, men udvalget er ikke kompetent til at bekræfte bud, som er i strid med de af mesterorganisationerne anmeldte aftaler og vedtagelser, og i praksis fortolkes dette som ensbetydende med, at de af laugsorganisationerne udarbejdede prislister skal gælde ved bedømmelsen. Hvor er så konkurrencen?

BÅDE i det ene og andet tilfælde er bygherren bundet af hensynet til laugenes interesser. Som talsmand for Det kooperative Fællesforbund har forretningsfører *Thor Pedersen* fornylig skarpt gjorde gældende, at forhåndsreguleringen er umoralsk og simpelthen bør forbydes, og skal en udskydningspraksis opretholdes – men hvorfor egentlig? – må reglerne i hvert fald ændres, så det ikke bliver de private mesterorganisationers såkaldte »kontrolbud«, der danner grundlag.

Under alle omstændigheder må de kooperative håndværkerselskaber kræve deres frie og uafhængige stilling respekteret, så de ikke skal finde sig i at blive udskudt af de private mesterorganisationer, når de ikke vil underkaste sig deres overhøjhed.

SÅFREMT håndværket befandt sig i en nødsituation som i 30'erne, da eksistenskampen tvang tilbudene ned på et lavmål, ville reguleringen kunne undskyldes som en nødvendig forsvarsforanstaltning, men netop i dag, da håndværkerne indtager en misundelsesværdig nøglestilling i produktionslivet, er der ingen motivering for at binde konkurrencen så rigoristisk, som licitationsordningerne er udtryk for, og navnlig er det uden for al sømmelighed at gøre forsøg på at udskyde det eneste element, som har mulighed for at gribe forstyrrende ind i den på licitationsreglerne opbyggede monopolstilling.

Dette er ikke et privat rivaliseringsanliggende i forholdet mellem håndværksmestrene og de kooperative organisationer. Nej, det angår direkte forbrugerne, fordi det til syvende og sidst er dem, der kommer til at sidde med sorteper – om det nu er i deres egenskab af lejere, ejere eller skatteydere. For dyrt byggeri rammer alle.

EN af det kooperative byggeris foregangsmænd, forretningsfører *Ejnar Christensen*, Alliance, Ålborg, påstår, at kooperative virksomheders deltagelse i en

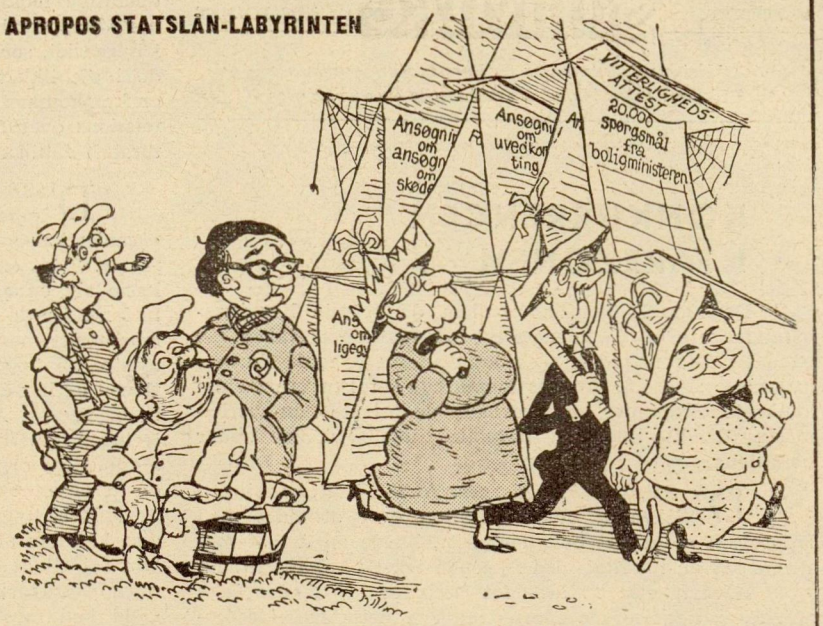
licitation i visse tilfælde kan tvinge priserne 40–50 pct. ned.

Selv om dette procenttal vel i almindelighed måtte vise sig at være betydeligt mindre, er det tilstrækkelig begrundelse til, at der fra statsmagten foretages et indgreb til begrænsning af laugs-diktaturet.

I Prisdirektoratet har man længe set med misbilligelse på mesterorganisationernes illoyale udnyttelse af licitationsordningen. Bl. a. skriver den embedsmand, som i Prisdirektoratet forestår den daglige administration af licitationsordningen, sekretær *Ove Høeg*, at »man ikke kan se bort fra, at håndværkerne i nogen udstrækning dels har benyttet udskydningsretten i forsøg på at presse priserne ved licitationen op, dels måske har benyttet udskydningsretten på en hårdhændet måde med det formål at gøre bygherrerne kede af at anvende de nye regler, således at der på legal vis banes vej for forhåndsregulering«.

Det er usædvanlig skarp tale. Og selv om den kunne være endnu skarpere, kunne den ikke blive tydeligere end den allerede er.

APROPOS STATSLÅN-LABYRINTEN

Den, der bygger med statslån, kommer også med — vel at mærke først, når firmaet Aksel Møller & Co. er færdig med det i artiklen på side 9 beskrevne papirhus.

— Og så er det vist vores tur til at komme til, Thorvald!

☆ PENGE OG SAMFUND

En anden slags udstykning

HELT NY FORM FOR SAMVIRKE

Staten har efter Jordlovsudvalgets indstilling overtaget godset Lerchenborg, af hvis tilliggende 400 tdr. land agerjord tænkes udstykket til 30 nye husmandsbrug. Men — spørger ingeniør *L. R. Nienstædt*, kendt for sin ivrige beskæftigelse med industrialismens problemer, i en kronik i *Social-Demokraten* — hvorfor skulle man gennem udstykning og i kraft af rundelige statstilskud nøjes med at betrygge 150–200 menneskers tilværelse, når man på det samme jordareal og uden yderligere udgifter kan skabe en fremtid for 8–10 gange så mange mennesker med en »industrilandsby«.

Dette kan, ifølge Nienstædt, lade sig gøre, og Lerchenborg-området skulle være ideelt til det første danske forsøg med den helt nye form for borgerligt samvirke, som industrilandsbyen repræsenterer. Og Danmark har, skriver Nienstædt, en indsats at gøre her som det førende landbrugs- og andelsland.

Ideen går i stor korthed ud på, at man som led i den industrielle decentraliseringsproces, der bliver stadig mere påtrængende nødvendig, i så stor udstrækning som muligt søger at gennemføre en sammenlægning af landbrug og industri i industrilandsbyer, hvor befolkningen forsynes med alle elementære fødevarer *direkte* fra et storlandbrug, som er tilsluttet landsbyen alene for dette ene formåls skyld.

En kolonihave. Videre skriver ingeniør Nienstædt, at på denne måde ville man reducere omkostningerne ved at forsyne industriens arbejdere og deres pårørende med 3000 kalorier pr. dag. Landsbyens industrivirksomheder vil forbedre deres konkurrenceevne i tilsvarende grad. Det vil automatisk føre til en betryggelse af industriarbejderens stilling under arbejdsløshed, for under en krise kan han stadig forsynes med sit løbende fødevareforbrug direkte fra det landbrug, som arbejder for ham og hans på samme måde, som han selv ville arbejde og høste i sin kolonihave uden at skulle betale penge for det«.

Forskellige industrielle og landbrugsmæssige fællesforetagender i England, Sydtyskland og Palæstina har inspireret ingeniør Nienstædt, og på hjemlig grund henviser han til Landsforeningen Dansk Arbejdes første Håndværkerby i Valby — tidligere beskrevet af *Samvirke* og yderligere kommenteret i en anden artikel i dette nummer.

Koldt vand i blodet. Før forsøget eventuelt gøres, vil det dog nok være klogt at få hele spørgsmålet nøjere klarlagt — det er kun en *meget* løs skitse, Nienstædt har fremlagt. Og det vil være nødvendigt, at denne undersøgelse foretages med en større nøjeternhed end den, den meget begejstrede og meget iltre ingeniør Nienstædt er i stand til at mobilisere.

Dyre, gamle biler

Flertallet af automobilerne i Danmark er efterhånden blevet så gamle og skrøbelige, at de stadige skader på dem med efterfølgende meget dyre reparationer er med til at tvinge automobilforsikringens præmier i vejret. Dette bekræftedes i beretningen ved *Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikrings* generalforsamling forleden. En meget væsentlig del af den præmieforhøjelse, man har måttet foretage, skyldes vore gamle vogne.

Automobilforsikringen i MLU har i øvrigt på det sidste været ude for en næsten eksplosiv fremgang på grund af de mange traktorer og »knallerter«.

Alle MLUs afdelinger har haft præmiefremgang i 1951. Tilvæksten udgjorde 22.000 nye forsikringer, det samlede antal er nu 575.000. I erstatninger udbetaltes 11,3 mill. kr.

Da en kreds af de private forsikringsselskaber har sluttet sig sammen i en forening til ordning af taksationsspørgsmålet i forbindelse med automobilskader og antaget egne taksatorer, som kun må arbejde for de sammensluttede selskaber — hvorved en gammel fællesordning er blevet brudt — må MLU nu klare takseringen på anden måde og samarbejder herefter på visse områder med Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring og Det gjensidige Forsikringsselskab Danmark.

Det besluttedes ved generalforsamlingen, at MLU efter indflytningen i den nye ejendom skal udleje lokalerne i den gamle ejendom i Reventlowsgade

Kulkrisen bliver værre

Kulmanglen er intet forbigående fænomen. Kulproduktionen er for ringe og forbruget for stort. »Gabet« mellem Vesteuropas produktion og forbrug er hidtil blevet lukket ved hjælp af import af amerikanske kul. Men mens Europa sidste år kunne klare sig med 20 mill. tons kul fra Amerika, skal der i 1956 godt 60 mill. tons amerikanske kul til for at dække Europas behov, siger en rapport fra den europæiske økonomiske komité (ECE).

For lidt. England producerer i dag færre kul end i 1937. Stigningen i den europæiske kulproduktion i årene efter krigen skyldes ikke England, men Vesttyskland og Frankrig.

Hvorfor kan England ikke sætte produktionen op? For det første udvandrer arbejderne fra minerne. Der er i dag kun beskæftiget godt og vel halvt så mange arbejdere i kulminerne som i 1920erne. Officielt hævder englænderne, at udvandringen er standset, men det er tydeligt, at den nye generation foretrækker enhver anden beskæftigelse end sliddet i grubernes mørke.

Langt større indflydelse på kulkrisen har det imidlertid, at Englands (nationaliserede) kulindustri — i ECEs opfattelse — ikke ledes af mænd med den rette indsigt, hvad rationalisering og produktionstilrettelægning angår.

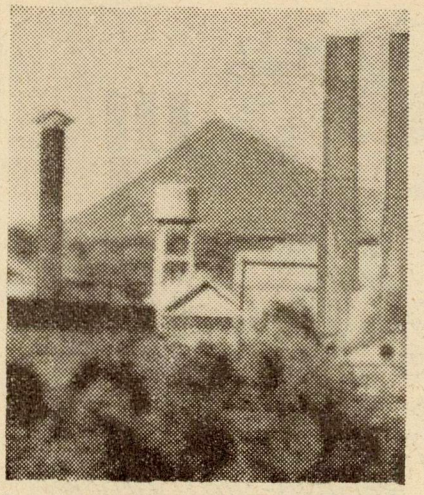
For meget. Kulforbruget stiger imidlertid stadigvæk. Det letter ikke kulsituationen i andre lande, at England indtil nu har forøget sit hjemmeforbrug af kul med 30 pct. Og det på bekostning af eksporten. I 1951 eksporterede England kun ca. 8 mill. tons kul. Det foregående år var eksporten godt og vel det dobbelte, og så langt tilbage som i 1935 var eksporten helt oppe på 35 mill. tons!

USA er verdens største kulsluger. Hele det amerikanske kulforbrug andrager 7½ tons pr. indbygger, mens vi her i Europa ikke når over 1 tons om året pr. menneske.

Bort fra kullene. Udgangen af kulkrisen må være den, at vi finder andre brændstoffer end kul.

Her i Norden har vi vendt os til olie og vandkraftelektricitet. I Sverige dækker vandfaldene nu 57 pct. af kraft- og varmebehovet mod 41 pct. for tyve år siden. Sveriges olieforbrug er samtidig blevet tre gange større. I alle de nordiske lande er kulanvendelsen i virkeligheden i tilbagegang, men alligevel er tilførslerne så små, at der er blevet et »gab« at fylde.

Vi har alle mærket dette i den forløbne brændselssæson, men, som ECE udtrykker det, kulmanglen, »den mest unødvendige af alle forbrugsvareknapheder« vil vare ved mange år endnu.

Fra et minedistrikt. »Bjerget« i baggrunden er affald.

Nær 7 milliarder

Andelsselskabernes omsætning lå i 1951 1 milliard kroner højere end i 1950, vi er nu nær ved de 7 milliarder kroner, sagde Andelsudvalgets formand, proprietær *S. Overgaard*, i sin beretning ved forårsmødet den 2. april. De senere år har været præget af en kraftig udvikling såvel inden for de bestående selskaber som på helt nye områder.

Ved forårsmødet fandt der i øvrigt en drøftelse sted i forbindelse med spørgsmålet om en europæisk samordning af landbrugsmarkederne og forholdet mellem andelsproducentorganisationerne og aftagere inden for brugsforeningsbevægelsen i andre lande.

Man påtænker en gentagelse i 1953 af det på Andelsskolen afholdte særkursus for funktionærer fra andelsselskaberne, og der var almindelig tilslutning til planerne om engang i sommeren at afholde et andels-ungdomsstævne i samarbejde med Det kooperative Fællesforbund.

Formand og næstformand genvalgtes, og med ganske enkelte undtagelser var også alle øvrige valg genvalg.

Bagsiden af medaljen

En reklamekampagne under mottoet »Den frie købmand er værd at gæste« er af købmandsforeningerne blevet slået stort op og fremhæves af de dertil indrettede blade som en eksemplarisk fællesindsats af et helt handelsfags udøvere.

Det knirker. Men bag kulisserne er det så som så med begejstringen og samdrægtigheden, da det åbenbart er svært for købmandsforeningerne at få de menige købmænd til at indse den påtænkte store fællesreklames formålstjenlighed.

Gang på gang har man i *Dansk Handelsblad* kunnet læse sig til, hvordan det knirker her og der og alle vegne, og nu sidst har en *Sønderjydsk Købmand* talt dunder til alle de kolleger, der ikke vil være med i kampagnen.

Det er naturligvis galt med de kolleger, der »anser fællesreklamen for ligefrem skadelig« og derfor ønsker at markere, at de ikke er med i den — sådanne findes der åbenbart mange af, og vi kan fortælle, at de organisationsmæssigt har støtte i Foreningen af faglærte Købmænd, hvis formand, købmand *G. Wieder*, over for dagspressen har udtalt, at han finder De samvirkende Købmandsforeningers kampagne mod kooperationen helt forfejlet i sit anlæg. Men langt værre er det dog — ifølge den sønderjydske købmand — med de kolleger, der vil gratis med op at køre. Dette må selvsagt forarge de betalende, for »vi kan jo ikke reklamere for de frie købmænd uden også at reklamere for vore gratister«.

„Gratisterne"s straf. Den sønderjydske købmands trøst er denne, at gratisterne ikke kommer i besiddelse af det almindelige reklamemateriale, købmandsforeningerne fordeler blandt de betalende købmænd. »Forhåbentlig,« skriver den anonyme revser fra Sønderjylland, »bliver der draget omsorg for, at gratisterne heller ikke får fællesreklamens emballagepapir.«

Ja, sådan er stemningen i købmandskredse.

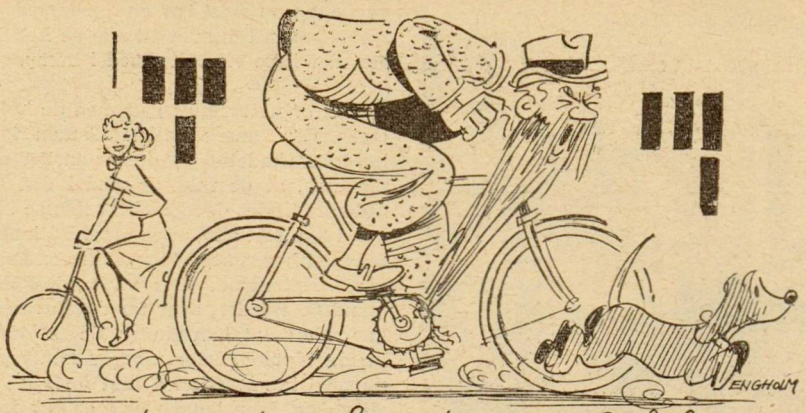
En rolle udspillet

For fyrre år siden gik millioner af mennesker i det britiske verdensrige klædt i bomuldstøjer fra de store fabrikker i *Lancashire* i Midtengland. Nu er de fordums koloniriger selvstændige lande, de har opbygget egne industrivirksomheder og har dermed lagt grunden til massearbejdsløsheden, der nu knuger Lancashire.

Udkonkurreret. Bomuldsindustrierne i de nye lande kan udkonkurrere den engelske. De nye virksomheder ligger meget nær ved de bomuldsdyrkende egne og har desuden fordelen af en meget lav arbejdsløn.

Indien, Japan og USA har frataget England dets monopolagtige stilling på bomuldstekstilmarkedet. I dag kan England kun afsætte en fjerdedel af sin tidligere andel i verdenseksporten. Indiens, Japans og USAs andele er lige så store som Englands.

Naturligt. Denne udvikling er en naturlig følge af ændringerne inden for det britiske verdensrige. Man søger at værne om resterne af den engelske tekstilindustri med en mur af beskyttelsesforanstaltninger, men industrien kan næppe reddes. Nederlaget erkendes gennem de forsøg, der gøres på at trække andre industrier til Lancashire for i de tidligere tekstilvirksomheder at give arbejde til de mange ledige hænder.

min gode mand, ta' skægget a', saa er De helgarderet
De kører farefrit hver dag, REGINA-glatbarberet

Guld, 0,10 mm ..... 10 øre Diamant, 0,08 mm ..... 15 øre
Slids, 0,10 mm ..... 10 øre Hulslebet, 0,10 mm..... 20 øre

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

FORÅRSTID — MALETID

- og i Brugsen kan De få lak og maling til alle formål i de farver, De ønsker.

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

Bedst anvendte Marshallpenge

Under Marshallhjælpen kom betydelig over 600 danske til USA for kortere eller længere tid under de forskellige udvekslingsprogrammer.

★ *174* danske landmænd og repræsentanter for landbrugsorganisationer studerede amerikansk landbrug.

★ *126* unge landmænd arbejdede i halve eller hele år i USA, idet de f. eks. hver tredie måned skiftede arbejdsplads. De tjente selv til opholdet.

★ *83* fra dansk industri stiftede bekendtskab med amerikanske fabrikker inden for samme produktionsområde.

★ *109* studerede årsager til den meget høje amerikanske produktivitet.

Tæt ved 150 danskere kom til USA på anden måde, f. eks. gennem de rejser, som OEEC (org. for europæisk økonomisk samarbejde) har arrangeret.

Amerikanerne betalte gæsternes rejser i USA og deres ophold. Alene på danske gæster har de brugt op mod en halv million dollars. Men de samlede bevillinger til europæiske studierejser under Marshallhjælpen beløb sig kun til ca. een procent af alle hjælpens mange millioner. En del mener, at denne procent har været den bedst anvendte enkelte procent af hele den storstilede Marshallplans udgifter.

Vi har det bedre. Bortset fra de unge landmænd, er der jo tale om folk, som inden for industri og landbrug har en fastslået position herhjemme. Hvad kunne De nu lære i USA?

Naturligvis traf de ikke på nye og vidunderlige ting fra morgen til aften. Ofte kom de ud for at kunne sige:

– Det har vi bedre hjemme!

Danske landmænd ved meget mere om *gødningsteknik* end amerikanske farmere. I Danmark er kvægavlen (kunstig sædoverføring fra racetyre) bedre organiseret end i USA.

Danske industrifolk så med undren, hvordan amerikanerne *nitter* stålkonstruktioner sammen i stedet for at svejse. Svejsning er langt mere udviklet i Europa end i USA, hvor man »lider under« at have stål nok.

De har det bedre. Der er mange andre eksempler. Men på en lang række andre områder er amerikanerne ubestridt nr. 1. Det gælder f. eks. inden for landbruget med *hygiejnen på mejeribrug*. Ligeledes har de bedre og mere udviklede *ensileringsmetoder*. Deres *landbrugsbygninger* er i det store og hele meget mere praktiske – og langt billigere – end vores.

Inden for industrien imponerer især *mekaniseringen* og arbejdets *organisering*. Den vare, der skal bearbejdes, *kommer* til arbejderen. Han skal ikke gå og hente den. Al intern transport foregår med køretøjer og transportbånd i utallige variationer.

Vi er alle jyder. Men ved siden af disse rent praktiske ting oversø ingen gæster den ganske særlige amerikanske mentalitet, der ytrer sig i harmoni mellem arbejdere og ledelse. Mere mekanisering betyder større og dermed billigere produktion, hvilket igen fører til forøget salg og beskæftigelse. Der er mere »holdfølelse« i Amerika end i Europa. Tonen på arbejdspladserne er mere demokratisk – fra begge sider. Organisationsforholdene er gennemgående fornuftigere. En fabriksledelse forhandler om lønninger og arbejdsforhold med fabrikkens arbejdere under eet og ikke med et halvt dusin forskellige fagforbund.

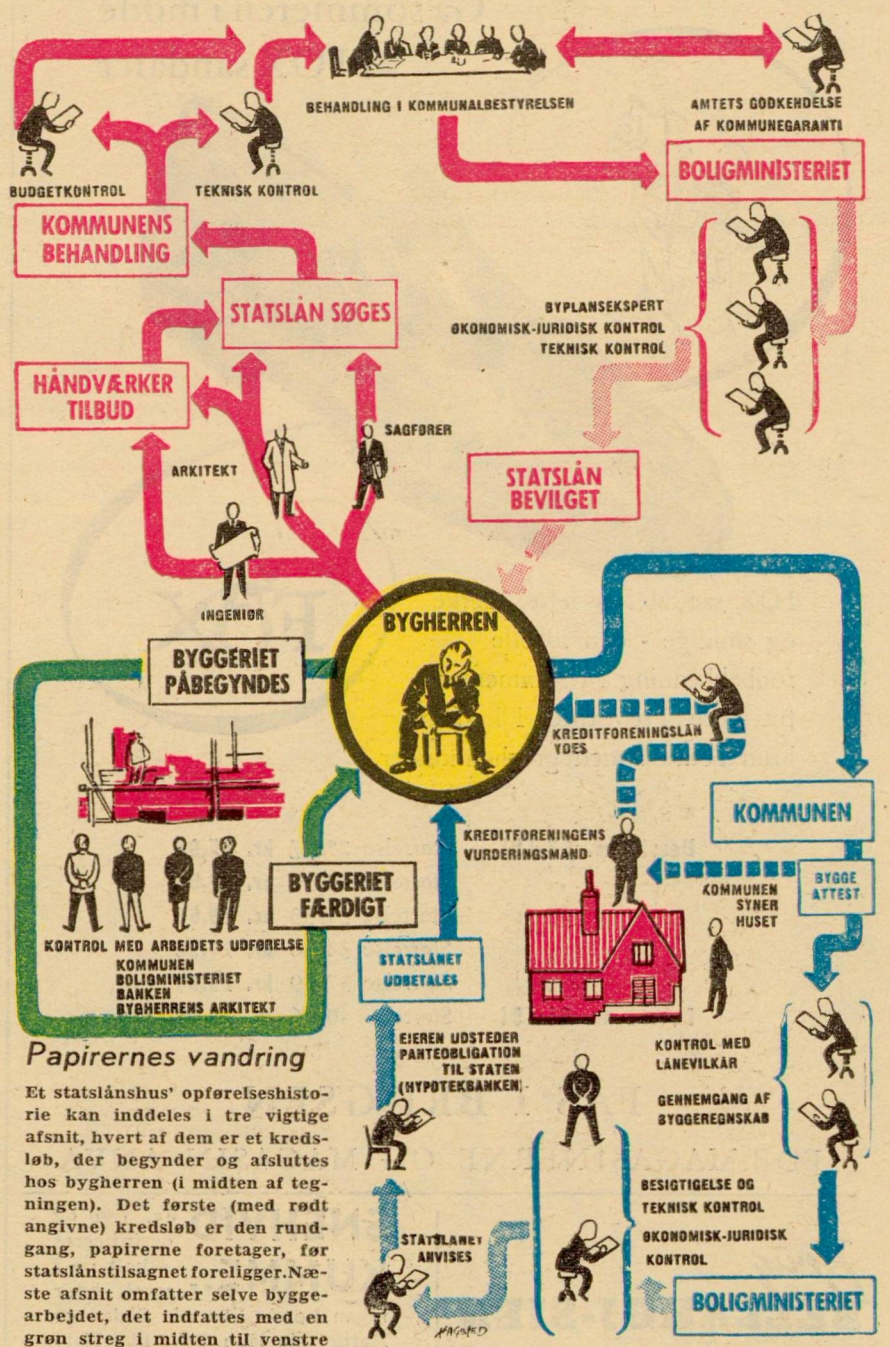
Turenes vigtigste resultat var måske, at europæere for første gang mødte amerikanere i deres eget land – ofte i deres egne hjem – og opdagede den gamle sandhed, at vi alle er jyder for Vorherre! Livet er blevet taget af en hel del myter, mens Marshallrejserne stod på. Det var tiltrængt – for USAs og for vor egen skyld!

Bygges huse af papir?

Inden et statslånshus – hvor lille det end er – står færdigt, må bygherren udkæmpe en veritabel »papirkrig«, hvis forskellige faser man bedst gør sig et begreb om ved at betragte vedføjede tegning, som viser en ganske almindelig statslåneansøgnings vej gennem administrationens skærsild.

Et dusin bilag. Næsten 90 pct. af alt nyt boligbyggeri finansieres i vore dage med statslån, og den bygherre, som vi her følger, henter sig i første omgang nogle ansøgningsskemaer på kommunekontoret (de er gratis). Men før han sender skemaerne tilbage til kommunen, søger han hjælp hos arkitekt og sagfører, som foruden at yde deres bidrag i den 6-siders ansøgning sørger for, at der med ansøgningen følger de nødvendige tegninger og beskrivelser m. m., hvortil kommer de forskellige håndværkeres kontraktligt bekræftede tilbud, som man ikke kan ændre grundlaget for under byggearbejdet uden at skulle hele spidsroden igennem endnu en gang. Så det gælder altså om, at man i eet og alt ved, hvad man vil. I alt medfølger et dusin bilag. Selve ansøgningen, som består af et skema med 120 spørgsmål, indsendes i 3 eksemplarer for en sikkerheds skyld, og det anselige materiale, som er samlet, går til kommunalbestyrelsen, som tager fat på gennemgangen.

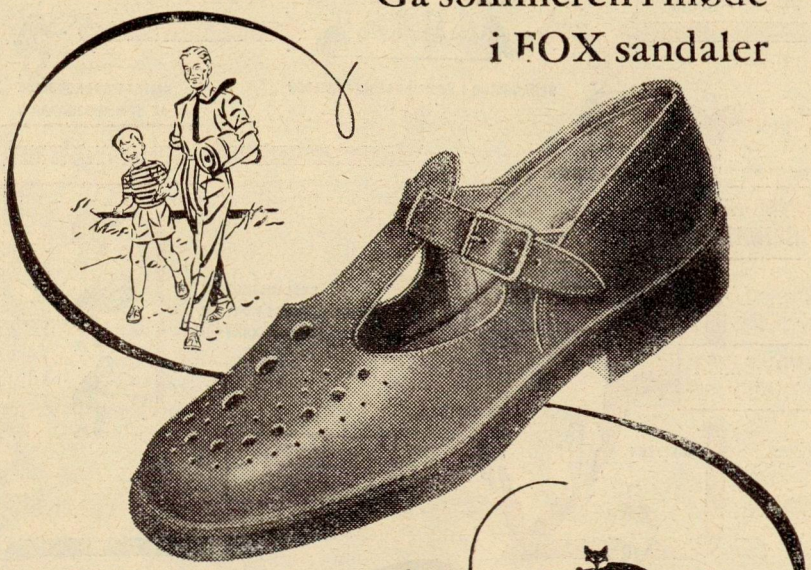
To gange grundig kontrol. Her undersøger man først, om skemaet i det hele taget er rigtigt udfyldt, men af de mange spørgsmål, der melder sig allerede på dette stadium, spiller det naturligvis først og fremmest en rolle, om bygningsplanerne stemmer med de lokale bygge- og sundhedsvedtægter – ellers ville alt projekteringsarbejdet måske være spildt. Kommunen kigger imidlertid ikke alene selve projektet og dets tekniske og økonomiske detaljer efter i sømmene, men tilføjer også oplysninger om bygherrens personlige indtægtsforhold: Er han overhovedet i stand til at klare de forpligtelser, som han pådrager sig ved byggeriet? I denne forbindelse opstår det yderst vigtige problem, om kommunen skal yde garanti for en del af statslånet, en absolut nødvendig betingelse for, at den højst mulige lånegrænse kan anvendes. Beslutningen om garanti, som træffes på to sognerådsmøder, skal videre godkendes af amtet. Når sagen er vendt og drejet efter bedste evne i kommunen

Papirernes vandring

Et statslånshus' opførelseshistorie kan inddeles i tre vigtige afsnit, hvert af dem er et kredsløb, der begynder og afsluttes hos bygherren (i midten af tegningen). Det første (med rødt angivne) kredsløb er den rundgang, papirerne foretager, før statslånstilsagnet foreligger. Næste afsnit omfatter selve byggearbejdet, det indfattes med en grøn streg i midten til venstre i skemaet. Tredie og sidste afsnit er det, hvis forløb kan følges ad den blå streg. Det gælder her den afsluttende behandling af statslånssagen, og der er egentlig tale om to kredsløb. Når byggeattesten er udstedt, går lånesagen videre i kommunen og boligministeriet, men samtidig søges huset belånt i kreditforeningen. Sagens behandling i dette tilfælde er vist med en brudt blå linie. Det gælder i øvrigt, at kredsløbet i kommunen er vist med fuld rød og blå streg, mens den fortsatte behandling i boligministeriet er optegnet med rødt og blåt i lysere tone. Om statslånsbyggeri er i øvrigt fornylig udsendt en instruktiv bog med titlen: »Byggeri med Statslån«, der er skrevet af Højlund og Fentz, hvis erfaringer er indvundet under deres virksomhed i boligministeriet.

Gå sommeren i møde
i FOX sandaler

FOX sandaler er lette, stærke og smidige - den ideelle fodbeklædning til sommerens traveture. Fremstilles i kraftig brun boxcalf med greyhoundsåler.

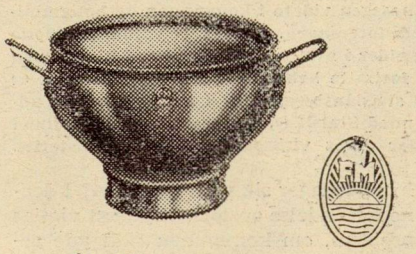
FOX

Dessin nr. 63-191 — Størrelse 25/27 **kr. 15,95**
Størrelse 28/30 **kr. 17,50**
Størrelse 31/33 **kr. 19,60**
Størrelse 34/36 **kr. 21,50**
Størrelse 37/39 **kr. 23,30**
Dessin nr. 61-191 — Størrelse 40/46 **kr. 28,00**

FÅS I BRUGSEN

FDB MAGASINERNE OG MAGASIN ANVA

Brug
BELLAHØJ-SIEN

- den fra
FREDERIKSBERG!

Faas overalt

A/S FREDERIKSBERG METALVAREFABRIK · KØBENHAVN F.

SNEHVID KUMME.. Ja, ren og desinficeret – helt op i røret, hvor ingen børste kan nå! Sådan er Hardol-metoden. Drys blot Hardol i kummen, vent længst muligt med at skylle – skyl så ud, og i et nu er kummen skinnende hvid.

Det originale, selvvirkende WC rensemiddel.

HARDOL UFARLIGT

Indreg. Varemærke

sendes materialet til boligministeriet, hvor man begynder helt forfra med en lignende kontrol – og endelig kommer så det attråværdige *tilsagn* om statslån frem til bygherren.

Nu bygges det omstridte hus. Når tilsagnet foreligger, skulle der være alle chancer for at starte selve byggeriet. Dog skal man først indsende endnu en blanket til ministeriet, i hvilken man akcepterer tilsagnet, præsenterer tilsagnet for den bank, som skal yde byggelånet, og i øvrigt passe på, at man har alle de forskellige tilladelser, som er nødvendige for at opføre huset. Nu slipper bygherren vel for mere kontrol? Nej, så let går det ikke, for både kommune, bank og ministerium holder vågent øje med, at alt foregår på rette måde under arbejdet. Derfor kontrolleres den samme enkelthed under bygningens opførelse ofte flere gange.

Nye papirbesværligheder. Når huset står klart, indledes sidste og afgørende etape i statslånesagen. Ganske vist *har* bygherren jo fået tilsagn om lånet, men penge har han ingen fået af endnu – det må han bede om på en særlig udbetalingsbegæring, som skal udstyres med et vældigt antal bilag. Blandt de vigtigste er regnskabsbilagene til byggeregnskabet, forsikringspolicer, bygningsattesten, som udstedes i det øjeblik, kommunen har godkendt huset, samt pantebreve for de optagne kredit- og hypotekforeningslån. Alt samles sammen og sendes til kommunalbestyrelsen, som omhyggeligt gennemgår byggeregnskabet og igen kontrollerer, at alle vilkårene i de oprindelige planer, her under specielt de tekniske, er overholdt til punkt og prikke, for det er vel muligt, at der er glemt et og andet ved de tidligere eftersyn? Tilbage til bygherren sendes foreløbig kun regnskabsbilagene, mens resten går til boligministeriet.

På grundlag af behandlinger her og kommunens indstilling kommer så endelig, som rosinen i pølseenden, en anvisning på lånebeløbet til bygherren. Efter yderligere en række papirmæssige besværligheder, f. eks. udstedelse af pantebrev på lånet og tinglysning af samme, udbetales endelig statslånet kontant i Kongeriget Danmarks Hypotekbank, men lige så længe, der er statslån i huset, fører hypotekbanken tilsyn med husets vedligeholdelse!

Kun et lille udsnit. Der er en masse andre papirer i omløb, når man bygger hus, end de her nævnte, som kun vedrører selve statslånet. Tænk blot på de løbende byggelån under opførelsen og på fremskaffelsen af de foranstående prioritetslån. Man fristes til at spørge, om huse ikke kunne bygges med mindre mængder papir, end tilfældet er nu. Naturligvis er det betryggende at vide, at der arbejdes omhyggeligt med statslånene, men apparatet må kunne forenkles noget – eller endda meget.

OMBORD PÅ GALATHEA

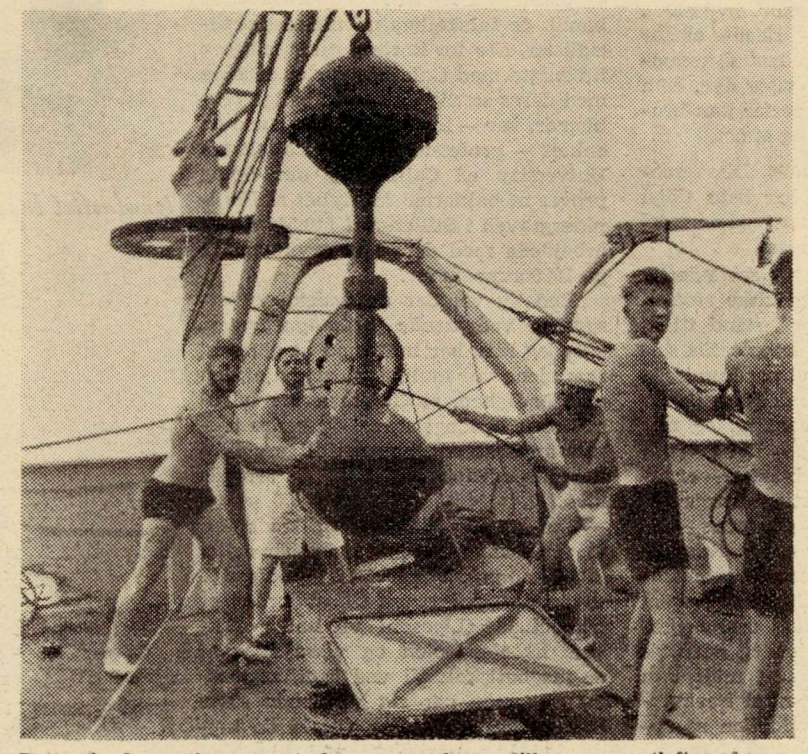
DR. PHIL. NIELS ARLEY

der har gjort en del af Galathea-ekspeditionen med, fortæller her om denne vor hidtil største og dyreste havforskningsekspeditions særlige opgaver og videnskabelige arbejde.

Det var naturligvis ikke kun for at fejre hundredåret for den første *Galathea*-ekspedition, at man startede den nye Galathea-ekspedition, som nu er ved at være afsluttet. Vort kendskab til havets dyreliv er endnu så ringe, at der generationer frem i tiden vil være al mulig grund til at holde dybhavsekspeditioner i gang. Og hertil kommer den omstændighed, at vi på havforskningens område har gamle danske traditioner at holde i ære.

Så tidligt som under Frederik den Femte udsendte den danske stat en stor ekspedition til Det røde Hav, Ægypten og Arabien. Ekspeditionen vakte den største internationale opmærksomhed, og de righoldige samlinger, den bragte med hjem, kan endnu studeres på Zoologisk Musæum. Så fulgte ved midten af forrige århundrede den første Galathea-ekspedition, der ligesom den nye var en jordomsejlings-ekspedition, og i århundredets sidste år den første danske dybhavsekspedition med marinekrydseren *Ingolf*. Derefter kastede man sig over udforskningen af de hjemlige farvande og havene omkring Færøerne, Island og Grønland, og fiskeribiologen *Johs. Schmidt* lagde ud på sine store togter i Middelhavet og Atlanterhavet, under hvilke han bl. a. løste problemet om ålens ynglerejser. Så kom den transatlantiske ekspedition med *Dana* i 1922 og den store Dana-ekspedition jorden rundt 1928–30, og endelig må nævnes dr. Th. Mortensens indsamlingsekspeditioner til Stillehavet og Det indiske Ocean samt *Atlantide*-ekspeditionen 1945–46.

Ingen søslanger, men . . . De videnskabelige opgaver, den anden Galathea-ekspedition har sat sig, har først og fremmest været zoologiske. Det forhold, at man endnu aldrig har fundet en ål i Atlanterhavet, skønt millioner af ål hvert år vandrer derud for at yngle, giver en forestilling om dybhavsforskningens rige muligheder. Kun ganske få gange er det lykkedes at gennemføre fiskeri på dybder over 6000 meter, og livet på dybhavets bund er praktisk taget ukendt for os. Galathea-ekspeditionen satte sig derfor som hovedopgave at udforske dybder større end 4000 meter, og væsentligst i Stillehavet og Det indiske Ocean, fordi det er her, de helt store dybder – op til 10 kilometer – forekommer.

Dette ejendommelige apparat, der synes at kunne tilhøre en vægtløfter af overstørrelse, rummer alle de meget sindrige instrumenter, hvormed man under Galatheas færd har foretaget en længere række jordmagnetiske undersøgelser.

Det kan allerede nu siges, at det er lykkedes ekspeditionen at indsamle mange overordentligt værdifulde eksemplarer af de mærkværdige dyr, som findes i dybhavet.

En skuffelse har det dog været for ekspeditionens leder, zoologen, dr. *A. F. Bruun*, at man ikke har kunnet få fat på et eksemplar af den såkaldte Latimeria – en fisk, man troede uddød i kridttiden, men som en fisker alligevel en dag fangede et eksemplar af sydøst for Cape Town. De for en nærmere videnskabelig undersøgelse så vigtige indvolde gik desværre tabt, inden denne sjældne fisk kom videnskaben i hænde, og siden da har havforskerne stadig talt Latimeria

Det lykkedes altså ikke Galathea-ekspeditionen at berige den videnskabelige verden med et nyt eksemplar. Man fandt heller ingen søslanger. Denne kendsgerning vil rimeligvis ikke overraske offentligheden nær så meget som den omstændighed, at dr. Bruun slet ikke er utilbøjelig til at tro, *at* man en dag får en søslange i nettet.

På dybhavets bund. Arbejdet om bord på et ekspeditionsskib er imidlertid ikke præget af den sensation, så mange umiddelbart forestiller sig. Det er naturligvis rigtigt, at det giver arbejdet en vis spænding, at man pludselig kan se sig stillet over for fænomener, ingen tidligere har set, men i det store og hele foregår arbejdet så temmelig rutinemæssigt, bl. a. af den årsag, at det endelige og måske virkelig overraskende resultat af en undersøgelse i mange tilfælde først fremkommer som slutresultat af mange sideløbende sammenligninger og observationer.

Således har man på Galathea systematisk, dag for dag, og sted efter sted, ved hjælp af en såkaldt »bundhenter« opsamlet dyr, der lever i selve havbunden, og hver gang meget nøje vejet de dyr, som fulgte med. Opgaven gik her ud på at måle vægtmængden af dyr pr. arealenhed så mange steder som overhovedet muligt, for at kunne sammenligne havbundens bonitet de forskellige steder. Og mere endnu: Man har også søgt en sammenligning mellem dyrelivets særlige sammensætning. Ligesom vi kan karakterisere et landskab ved at nævne de fremherskende planter – egeskov, bøgeskov, marehalmsklit o. s. v. –, således er der som oftest også i et sådant dyresamfund på havets bund visse dyr, som præger samfundet, og derfor kan bruges til en karakterisering af det.

Havet som køkkenhave. Disse zoologiske undersøgelser har hele tiden været nøje kædet sammen med en række botaniske undersøgelser.

Som bekendt lever til syvende og sidst alle dyr af de organiske stoffer, som alene planterne er i stand til at opbygge ved hjælp af sollyset. Da sollyset kun kan trænge et par hundrede meter ned i havet, kan der kun findes planter i disse øvre vandlag, og alle dyr, der findes i havet – frit i vandmasserne såvel som på bunden – er afhængige af den produktion af organisk stof, som præsteres af planterne – de såkaldte plankton-alger – i de øvre lag. Som den første i verden har professor *Stemann Nielsen* på Galathea forsøgt mængdemæssigt at måle denne produktion af organisk stof, og han har allerede kunnet påvise, at målt som vægtmængde pr. arealenhed havoverflade svarer denne produktion så nogenlunde til den, som finder sted på bondens ager. Det er meningen at kortlægge hele Galatheas rute produktionsmæssigt og samtidig søge at fastslå den overensstemmelse mellem variationer i algeproduktionens størrelse og mængden af bunddyr, som man må forvente er til stede.

Der er imidlertid også andre og mere alment aktuelle perspektiver bag disse kortlægninger af verdenshavene som køkkenhaver betragtet. Trods krige og nød bliver der stadig flere og flere mennesker her på jorden, og rovdriften på landbrugsjorderne har mange steder på katastrofal vis nedsat jordens frugtbarhed. Spørgsmålet er i al sin alvor, om jorden fremover vil kunne afkaste tilstrækkeligt med næringsstoffer. Og stillet over for muligheden af en fremtidig, verdensomspændende hungersnød har videnskaben meget energisk kastet sig over spørgsmålet, *om* – og i så fald *i hvor vid udstrækning* – man vil kunne udnytte verdenshavenes planterigdom i vor almindelige husholdning.

Til afklaring af dette spørgsmål har professor Stemann Nielsen altså bidraget med sine Galathea-undersøgelser, som i øvrigt havde en speciel teknisk interesse derved, at han under laboratoriemæssige analyser benyttede sig af radioaktive stoffer, som var indkøbt i USAs atomfabrikker.

Hvorfor er jorden magnetisk? Ved siden af de større, samlede opgaver har der på Galathea til stadighed været arbejdet med en hel række mindre omfattende, men ikke mindre vigtige opgaver af videnskabelig natur. Der er foretaget etnografiske indsamlinger til Nationalmusæet og indsamlinger af fugle og insekter til Zoologisk Musæum og planter og frø til Botanisk Have, og blandt de forskellige udenlandske specialister, der for kortere eller længere tid fulgte med Galathea for at arbejde med deres særlige videnskabelige problemer, var – for nu blot at nævne en enkelt – professor *Claude ZoBell* fra University of California, der optog prøver af bakterier fra dybet af Philipinergraven i Stillehavet (10.540 m) og arbejdede med dem i et trykkammer på 1000 atmosfærer.

Endelig var der de fysiske undersøgelser vedrørende *jordmagnetismen*, som jeg selv har haft med at gøre, og som alene var mulige på grund af den omstændighed, at Galathea var udrustet med et langt større og bedre teknisk apparat, end nogen tidligere dybhavsekspedition har haft at arbejde med.

Det er jo sådan, at til trods for, at vi i mange hundrede år har sejlet efter kompas, så er vi dog stadig lige uvidende om årsagen til, at jorden er magnetisk. (Ligesom vi heller ikke ved, hvorfor solen og visse stjerner er magnetiske). Vi ved kun, at jordmagnetismen gør sig gældende såvel her på jordoverfladen som i de højder, vi kan nå op til ved hjælp af flyvemaskiner, balloner og raketter, og i de dybder vi når ned i med borehuller og mineskakter. Gennem un-

dersøgelser af den *kosmiske stråling*, der består af elektrisk ladede partikler (brintatomkerner og kerner af andre atomer), som ude fra verdensrummet strømmer ind mod jorden og afbøjes i jordens magnetfelt, har man dog fået erfaring for, at jordmagnetismen aftager i styrke, jo højere man kommer op — der er her tale om afstande flere gange så store som jordens radius — og så vidt man kan skønne, må størsteparten af jordmagnetismens kilder søges et sted inde i jordkloden.

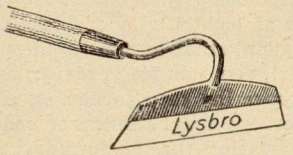
Men om jordens indre er ligeligt magnetiseret, eller om kilderne er koncentreret i det allerinderste, herom ved man lige så lidt som om kildernes natur. Det er derfor så overordentlig vigtigt at få målt magnetismen inde i selve kloden. I mineskakterne kommer man imidlertid kun een eller to kilometer ned. Dybhavet derimod tillader — i ordets egentligste forstand — langt dyberegående undersøgelser.

Og vi foretog sådanne undersøgelser. Endnu er det ikke muligt at fremsætte nogen konklusion af dem. De må i det hele taget kun betragtes som et pionerarbejde, hvor man gør de første forsøg med en ny teknik. Senere dybhavsekspeditioner må arbejde videre, hvor vi har måttet slippe. Det store mål er en systematisk kortlægning af jordens magnetfelt.

Pilsneren holdt! Men måske vil et par ord om den dramatiske spænding, under hvilken forberedelserne blev gjort og arbejdet udført, være vel anbragt.

Carlsbergfondet ydede os 125.000 kr. til instrumentkonstruktioner, og instrumenterne som sådanne voldte os ikke de helt store knuder. Vi har herhjemme en tradition for konstruktion af præcisionsinstrumenter, grundlagt af tidligere direktør for Meteorologisk Institut *D. la Cour*, hvis instrumenter fabrikeres på instituttet og eksporteres derfra til hele verden. Det vanskelige var at tilpasse disse nye instrumenter til vor specielle opgave. De skulle på den ene eller anden måde indbygges i vandtætte og tryksikre beholdere, som kunne sænkes ned på de helt store dybder, og de skulle kunne registrere med samme sikkerhed, selv om beholderne vuggede i vandet. På denne opgave arbejdede mine medarbejdere, statsmeteorolog *Johs. Olsen*, magister *J. Espersen* og ingeniør *P. Andreasen*.

Den hårdeste nød at knække var dog denne, at de kugleformede beholdere på samme tid skulle være af et umagnetisk og overordentlig sejgt og trykstærkt materiale. På rad og række kasseredes så at sige alle kendte metallegeringer. Til sidst var der kun en — anvendelig — aluminiumlegering tilbage, kaldet Hiduminium RR77, men den kunne ikke fremstilles herhjemme, og det engelske firma, som kunne

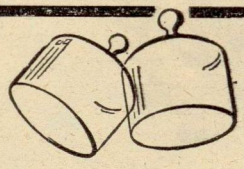
Lysbro roehakken

med den omskiftelige klinge af fineste blankt stål er stadig den bedste hjælp i roemarken.

Navnet LYSBRO er stemplet i *alle* klinger, også i de løse reserve-klinger. Vær altid forsynet med nogle af dem og husk, at klingernes bredde skal passe nøje til holderne i hakkerne.

LYSBRO ROEHAKKEN fås med 190, 180, 165, 140 og 100 mm brede klinger samt med lange og korte skafter.

LYSBRO FABRIKER - Aktieselskab - **Silkeborg**

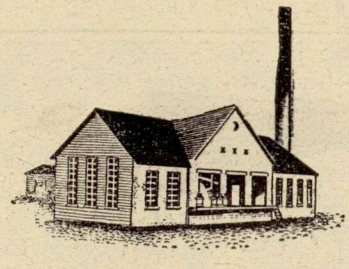

Osteklokkerne ringer

nye ostenavne ind!

Dansk Svejtser hedder nu	**SAMSØ**
Steppeost	**DANBO**
Dansk opstukken Gouda	**FYNBO**
Brødost	**ELBO**
Taffelost	**TYBO**
Dansk Edamost	**MOLBO**
Dansk ældet Gouda	**MARIBO**
Dansk Tilsitter	**HAVARTI**
Dansk ost af Port Salut-typen	**ESROM**
Dansk ost af Roquefort-typen	**DANABLU**
Dansk ost af Gorgonzola-typen	**MYCELLA**

Til eksport og på hjemmemarkedet er der nu indført nye navne for de danske oste — *danske* navne, som vil gøre vore kvalitetsprodukter endnu mere kendt.

Ost er sundt!

Andre danske oste bevarer de nuværende navne — f. eks. Dansk Emmenthaler, Dansk Brie og Dansk Camembert, men de betegnes alle som danske.

lave den, var ikke til at betale med de begrænsede midler, vi rådede over. Det så ud til, at vi måtte aflyse det hele — eller nøjes med beholdere, som kun kunne tåle at gå et par tusinde meter ned.

Men så var det, at nødden lige så hurtigt som overraskende blev knækket af civilingeniør *Børge Lunn* fra firmaet Paul Bergsøe & Søn. Han skabte ganske simpelt en helt ny, aldrig tidligere kendt legering med de ønskede egenskaber. Vi var reddet! Kuglerne blev støbt og forarbejdet ved et samarbejde mellem Paul Bergsøe & Søn og Burmeister & Wain. Vi kunne komme af sted!

Og efter nogle mindre fejlretninger, foretaget på stedet, stod kuglerne deres prøve i Stillehavet. For ikke at udsætte de kostbare instrumenter for unødig risiko, anbragte vi i stedet for instrumenterne en Carlsbergøl inden i kuglen, da den første gang gik ned på det helt dybe. Pilsneren, som altså har været nede på en dybde af 10.500 meter, kom lykkeligt op igen og er nu anbragt i Carlsberg-Museet som en erindring om, at Carlsbergfondet bekostede disse undersøgelser.

Indsats kontra udbytte. Galathea-ekspeditionen er den dyreste ekspedition, Danmark har udsendt. Regningen vil ialt blive på omkring 5½ mill. kr. Og nu spørger De måske så, om ekspeditionens nytteværdi står i noget rimeligt forhold til disse mange penge.

Lad os se bort fra, at ekspeditonen havde forpligtelse til at røgte en hel række repræsentative opgaver for Danmark, hvilket havde en værdi i sig selv: Som reklame for Danmark og danske produkter på steder, hvor Danmarks navn kun er lidet kendt. Vigtigst er det at holde sig klart, at *dette at udforske det ukendte er et mål i sig selv,* uafhængigt af den eventuelle praktiske nyttevirkning.

Men for øvrigt er det jo ingenlunde umuligt, at Galathea-ekspeditionen på længere sigt svarer regning også i kroner og øre. Tænk også på, hvor afgørende en betydning undersøgelserne af produktionen af næringsstof i havene (som ovenfor omtalt) måske kan få en dag. Og glem ikke, at hvis der ikke i de sidste hundrede år havde været videnskabsmænd, som havde arbejdet uden at skele til eventuelle praktiske resultater, men udelukkende drevet af den rent videnskabelige trang til at udforske det ukendte og erkende stadig nye sandheder, da ville en forfærdende mængde af de praktiske ting, der i dag tjener til at sikre Deres eksistens, overhovedet ikke være til — tænk f. eks. blot på alt det, der bygger på elektricitet og magnetisme.

HVORDAN ET SAGN BLIVER TIL

AF ALEXANDER AVDEJENKO

Der levede for mange år siden et gammelt ægtepar, som boede i en lille hytte nær en smuk sø. Martha og Martin, som de to mennesker hed, kivedes altid – hele landsbyen vidste besked med deres lidet opmuntrende familieforhold, og beboerne anså det for givet, at der aldrig havde eksisteret en mere ondskabsfuld gammel drukkenbolt, og en mere modbydelig, ondskabsfuld kone end disse to.

En aften kom de op at skændes over middagsmaden. Så snart Martin havde spist, smed han en stol i hovedet på sin kone, tog sin vodkaflaske i hånden og gik ned til sin yndlingsplads, djævleklippen ved søen.

Her satte han flasken ved siden af sig, sænkede sin fiskesnøre i vandet og gav sig til at betragte en fire-fem tykke, ældre kvinder, som badede nedenfor.

Imidlertid havde Martha takket være stolen fået tre mægtige buler i hovedet, og ude af sig selv af raseri gav hun sig til at løbe efter manden, så snart hun havde fået sundet sig lidt.

Da hun endelig fandt ham nede ved søen, svang hun sin kagerulle og råbte:

– Nå, så det er den måde, du fisker på? Ta' den, dovne modbydelige fyr! Ta' den og den... og den...

Martin, der så sig således ydmyget lige for øjnene af de badende kvinder, tog sig pludselig sammen, greb sin kone om livet og smed hende ud i vandet. Så tændte han roligt sin pibe, satte sig igen ned på djævleklippen og betragtede sin kones fortvivlede kamp i vandet. Hun sank et par gange, men endelig lykkedes det hende med energiske tag at redde sig ind på bredden – drivvåd med rasende ansigt og en stor sten i hånden!

Så var det forbi med Martins mod. Han hældte resten af vodka'en i halsen, kastede flasken fra sig og sprang i søen...

– – –

En sommerdag flere århundreder senere sad to mænd ved bredden af en gammel sø. Det var maleren Vosdukhov og digteren Klunin.

– Jeg gad vide, sagde Vosdukhov pludseligt, om der mon er knyttet noget sagn til denne sø. Det plejer at være tilfældet med russiske søer...

Klunin så på sin kammerat.

– Mærkeligt, at du siger det, svarede han med et vemodigt suk, for til denne skønne gamle sø er der netop knyttet en dejlig, poetisk legende.

– Lad mig høre, sagde Vosdukhov.

– For mange hundrede år siden lå her ved denne sø en lille landsby. I den lille by boede en smuk ung pige ... så vidt jeg husker, skal hun have heddet Martha... blot et blik på hende var nok til at fordreje alle de unge mænds hoveder, men hun havde kun øje for sin unge, smukke ægtemand, den tænksomme og poetiske Martin.

Ikke længe efter deres giftermål lagde Martha mærke til, at hendes mand begyndte at blive adspredt og tankefuld. Han var så underlig fraværende, og det syntes, som om hans kærlighed var kølnet – skønt han dog i de første måneder havde elsket og forgudet hende som ingen anden. Han plejede at tilbringe hele dage og nætter i ensomhed på en klippe, man kaldte djævleklippen – en øde, spøgelseshjemsøgt plet, hvor ingen vovede sig hen. Til sidst kunne Martha ikke holde den tilstand ud længer.

En aften fulgte hun i al hemmelighed efter sin mand. Hun iagttog, hvorledes han satte sig på kanten af klippen, hvorledes han med hovedet støttet i hånden lænede sig frem og stift stirrede ned i søens bølger.

Lidt efter begyndte det at boble og syde i vandets overflade – og en mængde skønne pigeskikkelser løftede deres ansigter fra vandspejlet. Overjordisk dejlige var disse piger – men det var havfruer, som havde fiskehaler i stedet for ben.

Dette syn var for meget for Marthas elskende hjerte. Med et højt skrig:

– Siden de er dig kærere end jeg, vil jeg blive een af dem og således vinde dig tilbage... kastede hun sig ud fra klippen ned i den dybe sø.

Øjeblikkeligt var trolddommen brudt. Martin kom til sig selv, og med et højt skrig sprang han ud efter sin elskede.

Han blev imidlertid bortført af de skønne vandnymfer, der bemægtigede sig ham og førte ham ned på søens bund.

– Han er vor! jublede de. Og siden har man intet hørt til hverken Martin eller Martha.

Klunin sank tilbage i tavshed.

Også Vosdukhov følte sig grebet. Han sad og så tavs frem for sig overvældet af sagnets majestætiske, drømmende skønhed...

GOD **bagning** BEGYNDER I **Brugsen**

Når bagværket skal være
godt, må ingredienserne være
de bedste.
Derfor køber den erfarne
husmor altid GRANAT flormel
og TREKRONER margarine
til sit bagværk –
to kvalitetsprodukter fra FDB.

Det betaler sig at købe i BRUGSEN

Et nyt herrefolk

Beretninger fra Sydafrika om overgreb mod negre, om økonomisk forfølgelse af indere, om tilsidesættelse af engelsk sprog til fordel for *afrikaans* (en hollandsk dialekt), er forskellige symptomer på en hvid folkegruppes diktatoriske selvhævdelse overfor såvel farvede folk som det engelske moderland.

Netop nu er spændingen i Sydafrika større end nogensinde. Et enkelt eksempel viser det: De (ganske få) grundlovsmæssige rettigheder, som negrene i Kap-provinsen har haft i generationer, blev fornylig ophævet. Beslutningen herom blev kendt forfatningsstridig af landets højesteret, men statsministeren, afrikaandernes leder, dr. *Malan*, erklærede derefter, at højesteret skulle fratages retten til at dømme om rigsdagsbeslutningers lovlighed.

Erobret indefra. Afrikaanderne har nu magten i Sydafrika. Denne folkegruppe af hollandsk afstamning førte – under kendingsnavnet *boerne* – for 50 år siden den mislykkede krig mod englænderne. Nu har de så at sige erobret landet indefra. Afrikaanderne har formeret sig stærkere end de forhen dominerende hvide af engelsk afstamning.

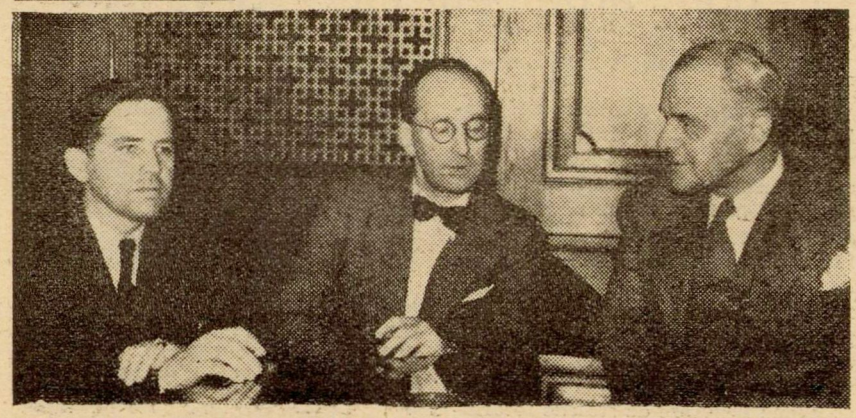
Under slagordet *Apartheid* (raceadskillelse) har afrikaanderne gjort alle sorte folk i landet politisk umyndige. Men negrene skal også nægtes uddannelse og arbejde. De skal hindres i at påføre hvide konkurrence.

Mod inderne, som udgør et andet stort befolkningselement i Sydafrika, føres økonomisk krig. Inderne har i generationer beskæftiget sig med handel og håndværk (fordi afrikaanderne kun interesserede sig for landbrug). Nu skal de tvinges bort, afrikaanderne skal til.

Det engelsktalende befolkningselement holder fast ved samhørigheden med det engelske verdenssamfund og beskyldes derfor af afrikaanderne for at ville »binde Sydafrika fast i Englands forklædesnor«.

Hitlertidens toner. Det Nationalistiske Parti er redskabet i kampen for afrikaandernes selvhævdelse. Kærnen i partiet er et *Broederbond* (Broderskabsforbund). Dets slagord og parader bringer Hitlertiden i erindring.

Nationalistføreren, den 74 årige dr. Malan, leder den voldsomme kamp. Hans nærmeste medarbejdere er yngre og endnu mere yderliggående politikere, der allerede nu har fremskudte pladser i landets regering. Dette giver dårlige løfter for fremtiden. De hvides (d. v. s. afrikaandernes) absolutte førerstilling skal sikres, landet skal proklameres som en selvstændig republik. En hvid herrefolksrepublik i det sorte Afrika.

Ved en pressemodtagelse har Det danske Forlag gjort rede for udgivelsen af tre nye bøger, nemlig arkitekt Hans Erling Langkildes Bedre Boliger, driftschef i Fængselsvæsenet Carl Aude-Hansens Fra Fængsel til Frihed og en sjette, stærkt revideret udgave af redaktør A. Axelsen Drejers Den danske Andelsbevægelse. De to sidste af disse bøger foreligger som nr. 50 og 51 i Socialpolitisk Forenings skriftrække Nyt socialt Bibliotek, hvis udsendelse Det danske Forlag for nogle år siden overtog. På ovenstående billede får Carl Aude-Hansen, Hans Erling Langkilde og Axelsen Drejer sig en lille sludder om de tre bøger, som vi i øvrigt senere skal bringe en nærmere omtale af.

Håndværkere i nærmere samarbejde

Håndværkere og mindre industridrivende landet over drøfter i øjeblikket stærkt interesseret *håndværkerbyens* muligheder – indgående omtalt i *Samvirke* nr. 6 i forbindelse med opførelsen af håndværkerbyen i Valby.

De urimelige arbejdslokaler i kældre og baghuse, som mange håndværkere må tage til takke med, og de uoverkommelige økonomiske og praktiske vanskeligheder ved et selvstændigt værkstedsbyggeri har gjort håndværksmestrene stærkt interesserede i at bygge i fællesskab, på regulær andelsbasis, og hertil kommer yderligere en række praktiske fordele. Der er i håndværkerbyen således tale om f. eks. fælles installationer af forskellig slags, fælles varmecentral, fælles badeanstalt, fælles marketenderi o. s. v.

Kan man nå endnu videre med fællesskabet i sådanne håndværkerbyer?

Fire mestre om samme maskiner. Dette spørgsmål beskæftiger adskillige håndværksmestre. Og de tænker her først og fremmest på de maskiner, som de fleste håndværkere af i dag nødvendigvis må have, men som de i mange tilfælde slet ikke er i stand til at udnytte fuldt ud.

Kunne man ikke inden for håndværkerbyernes ramme samle de forskellige fag på en sådan måde, at flere håndværksmestre kunne udnytte de samme maskiner?

Lad os tage et konkret eksempel.

En bygningssnedker må for at kunne udføre sit arbejde og stå sig i konkurrencen nødvendigvis have en hel række maskiner. Den nødtørftigste »maskinpark« står ham i rundt regnet 20.000 kr. Men er han nu kun en lille mester, kan han ikke med eget arbejde udnytte mere end omkring 25 pct. af disse maskiners kapacitet. Det er altså meget dyre maskiner for ham. Kunne derimod fire mestre enes om de samme maskiner, ville udnyttelsen blive 100 pct., og omkostningerne for den enkelte mester tilsvarende mindre.

Og denne maskinrationalisering kunne yderligere føres videre derved, at de fire mestre holdt en fælles mand til at forestå udnyttelsen af maskinerne. De praktiske, arbejdsmæssige og økonomiske fordele ved et sådant arrangement ville modsvare den fordel, landboernes traktorlaug opnår ved at engagere en fast traktorfører.

Orden i regnskaberne. Men også på anden måde skulle sådanne tre, fire, fem mindre håndværksmestre kunne have fordel af et vist fællesskab. De kunne have fælles kontor med fælles telefon og fælles kontorassistent. Den enkelte lille håndværksmester har ikke råd til at lønne en kontorassistent, og da han selv som regel kun har ringe tid tilovers til kontorarbejde og i mange tilfælde kun ringe indblik i bogholderi-teknik, er resultatet ofte et ufuldstændigt ført regnskab. Det giver en masse bryderier i det daglige, og håndværkeren er ofte helt uden overblik over, hvordan hans stilling egentlig er. Hvad en sådan tilfældighed og usikkerhed betyder for den daglige drift og for de videre forretningsmæssige dispositioner behøver vist næppe nogen nærmere kommentar.

Bolden er nu givet op. Det skal blive spændende at se, i hvor høj grad vore mindre håndværkere forstår at udnytte de muligheder, som fællesskabet nøgternt tilrettelagt og rigtigt administreret rummer.

Bornholmerne starter andels-maskinindkøb

Der er nu på Bornholm startet en lokalafdeling af Dansk Landbrugs Andels-Maskinindkøb (DLAM). Stifterne af afdelingen er Bornholms Andels Svineslagteri, Bornholms Mejeriforening, Bornholms landøkonomiske forening, De samvirkende bornholmske Husmandsforeninger og Dansk Landbrugs Andels-Maskinindkøb, der tilsammen har tegnet sig for 78.000 kr. af den samlede andelskapital på 125.000 kr. 347 private andelshavere har tegnet ialt 27.900 kr.

Ved den stiftende generalforsamling på Hotel Industrien i Rønne kom formanden for DLAM, direktør *Frederik Nielsen*, ind på uoverensstemmelsen mellem Andels-Maskinindkøbet og smedene, der ifølge indbyrdes aftaler ikke må forhandle Andels-Maskinindkøbets maskiner. Fra DLAMs side håber man imidlertid fortsat på, at det samarbejde med smedene, som synes så naturligt, nok skal komme i gang før eller siden. Indtil dette sker, håbede Frederik Nielsen på et fortsat godt samarbejde med lokalforeningerne og brugsforeningerne, der har udrettet et betydeligt arbejde bl. a. ved at anvise købere til maskiner.

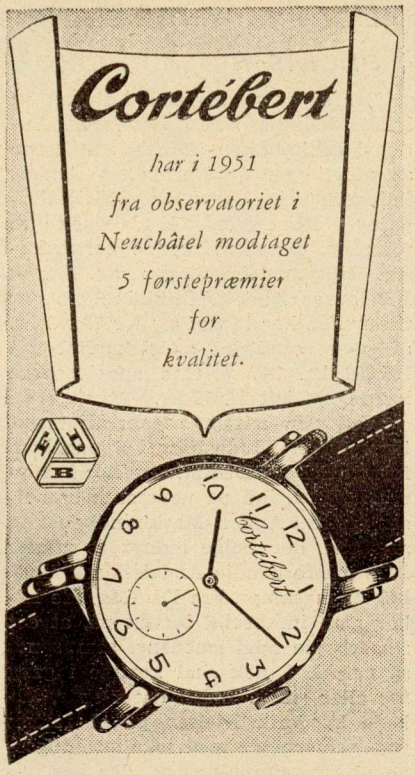
Den prisregulerende indflydelse. Maskinudvalgets formand, gårdejer *Aage Brandt*, Bakkegård, sagde, at Andels-Maskinindkøbet ikke vil være i stand til at levere maskinerne et par tusinde kroner billigere end andre maskinfirmaer – for det er ganske umuligt –, men ved at benytte Andels-Maskinindkøbet kan vi skaffe os så megen indflydelse, at dette i sig selv vil virke prisregulerende.

Giftigt!

De tidligere så effektive midler til fluebekæmpelse er ikke helt så effektive mere – fluerne bliver mere og mere modstandsdygtige. Derfor vil der nu blive bragt præparater af meget giftige parathionforbindelser i handelen. Hos de i giftlovens paragraf 5 nævnte handlende – købmænd, materialister, brugsforeninger samt apotekere – kan man købe parathionbehandlede gazestrimler (10 cm lange og 2½ cm brede) til ophængning i loftet.

Af hensyn til giftfaren over for mennesker og dyr er det i almindelighed forbudt at anvende dette giftstof i lukkede rum. Indenrigsministeriet indskærper derfor meget kraftigt, at den lempelse i forbudet, som nu er sket, *kun* gælder giftstoffets anvendelse til bekæmpelse af *staldfluer*.

Ved køb af parathion-gazestrimler skal kunden på stedet underskrive en blanket, hvorved han forpligter sig til »at udvise størst mulig forsigtighed ved giftens opbevaring og anvendelse«.

CORTÉBERT er kvalitetsure i moderne udførelser til rimelige priser.

Navnet CORTÉBERT er garanti for fineste kvalitet.

- det betaler sig at købe i

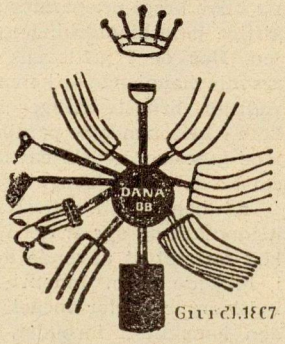
BRUGSEN

Brincker redskaber

Høstleer
Spader
Grebe
Forke
Roehakker

Have-redskaber

Plovskær til alle modeller

»BRINCKER«-redskaber forener lethed med styrke og leveres **under garanti**

A/S BRDR. BRINCKER
Grejsdal Hammerværk pr. Vejle
Telefon Vejle 93

Et bombardement med sollys

Fra FDB laboratoriets arbejdsmark

Vareanalyser i forbindelse med kvalitetskontrol og kvalitetsmærkning lægger stadig større beslag på FDBs centrallaboratorium. Tekstilundersøgelserne, gennem hvilke man fastslår stoffernes vaskeægthed, lysægthed, krympning etc., har givet laboratoriet et helt nyt og stort arbejdsområde, fortæller laboratorieforstander, dr. techn. *J. Bielefeldt* i centrallaboratoriets årsberetning for 1951. Man har måttet foretage indgående studier for at kunne honorere de stillede fordringer, og det har været nødvendigt at anskaffe en del nye apparater.

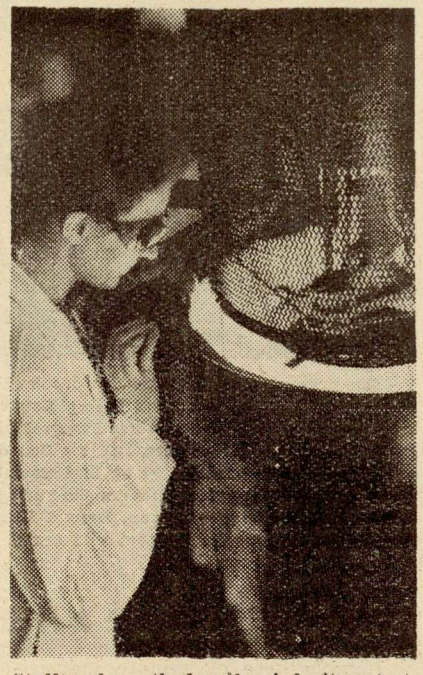
Et af disse nyanskaffede og meget sindrige apparater er *fugitometret*, som De ser her, og ved hvis hjælp man måler farvers lysægthed. Princippet er dette, at man anbringer små stofprøver i fugitometrets store tromle, hvor de belyses med et kraftigt kulbuelys – kulbuelys, fordi dette er det lys, hvis spektrale sammensætning kommer sollyset nærmest. Man regner med, at 24 timers belysning i fugitometret svarer til virkningen af en måneds sommersol, således at der i virkeligheden foregår et systematisk bombardement med sollys.

Fugitometret er dog ikke kun prøveapparat for tekstilvarer. Også prøver af malerfarver, tapeter og andet farvet materiale lader sig anbringe i det.

Da lyset i fugitometret – spillende i blåviolet og rødviolet som lyset fra en svejseflamme – er så overordentlig stærkt, må laboratoriepersonalet arbejde med mørke briller for øjnene.

Forsøgs- og fabriksvirksomhed. Et andet område af kvalitetsprøverne er analysen af fernis og gulvlakker, hvor man bl. a. måler tørrehastigheden i forhold til den tørrede laks elasticitet, og et tredie – stort – område dækkes af de vidt forgrenede undersøgelser vedrørende de nye, syntetiske vaskemidlers egenskaber.

Ved siden af alle disse nyere arbejder har centrallaboratoriet naturligvis røgtet sit sædvanlige og mere rutinemæssige kontrolarbejde for FDBs handelsafdelinger og fabrikker og for de forskellige andelsselskaber. Foderstofanalyserne er nu et så omfattende arbejde, at de – sammen med proteinbestemmelserne for forsøgsgården Øtoftegård – giver fuld beskæftigelse til tre mand. Laboratoriet har endvidere forestået fremstillingen af godt 140.000 kg DetrenA og – på bestilling af De samvirkende Kvægavlsforeningers Fællesindkøb – ca. 1550 liter steril fortyndingsvædske til kunstig sædoverføring.

Stoffers lysægthed måles i fugitometret. 24 timers belysning i dette apparat svarer til virkningen af en måneds sommersol.

Problemet blev løst. Blandt de undersøgelser, som aktuelle, uforudsete omstændigheder satte i værk, kan som yderpunkter nævnes undersøgelser over, *hvorfor* bolcher klæber til glas og poser, og *hvorledes* man kan bekæmpe den ilde lugt, en kemikaliefabrik spreder omkring sig under fremstillingen af visse midler til ukrudtsbekæmpelse. Som man vil erindre, forlangte sundhedskommissionen i Esbjerg, at FDBs kemikaliefabrik standsede produktionen af disse ukrudtsmidler, og det netop på grund af lugtplagen. Problemet var at neutralisere de i sig selv meget små mængder klorkresol, der sendes ud i luften gennem fabrikkens ventilationsanlæg. Fabrikken har selv gennem en ændret fremstillingsmetode opnået, at endnu mindre mængder klorkresol føres bort med udstødningsluften, og centrallaboratoriet har derefter anvist en fremgangsmåde, som forhåbentlig vil reducere klorkresolforekomsterne så stærkt, at der ikke længere skulle kunne blive tale om ulemper for beboerne i nabolaget – man renser luften ved at lede den gennem kalkvand, inden den sendes ud. Og skulle der mod forventning alligevel blive grund til klage, vil den sidste rest af klorkresol kunne suges bort ved en ekstra behandling af luften med natriumhydroxid.

Sundhedskommissionen i Esbjerg har anerkendt undersøgelsen og dens resultater og derefter godkendt, at produktionen af ukrudtsmidlerne atter sættes i gang.

Den 15. maj er sidste dag for tilmelding til *Samvirke's* tidligere omtalte Rom-rejse. Turen starter 14. juni, varer 12 dage og koster *alt indbefattet* 580 kroner — en usædvanlig lav pris, når turens kvalitet tages i betragtning. Vi henviser i øvrigt til de illustrerede beskrivelser af turens program, der har været bragt i *Samvirke*. Tilmelding kan ske ved skriftlig (eller personlig) henvendelse til: *Samvirke*, Njalsgade 15, København S.

Tilskærernes Aktieselskab i København, der nu beskæftiger 315 mennesker, solgte i 1951 37.400 stk tøj, en fremgang på ca. 10 pct. Omsætningen var 7,4 mill. kr. mod 7,2 mill. kr. i 1950, og driftsresultatet blev noget ringere end i 1950.

Fra oktober 1951 har Tilskærernes Aktieselskab indført en dividendeordning. Vi mener, sagde formanden *Valdemar Hansen* ved generalforsamlingen forleden, at vi hermed har placeret os som en rent kooperativ virksomhed.

Bevægelsen breder sig. Hvad vi hidtil har troet blot var en lille kooperativ morsomhed, synes virkelig at være geografisk alvor. *Berlingske Tidende* skrev forleden: »I Andelsbjergene i Bolivia er der bygget et stort observatorium for kosmisk fysik ...«

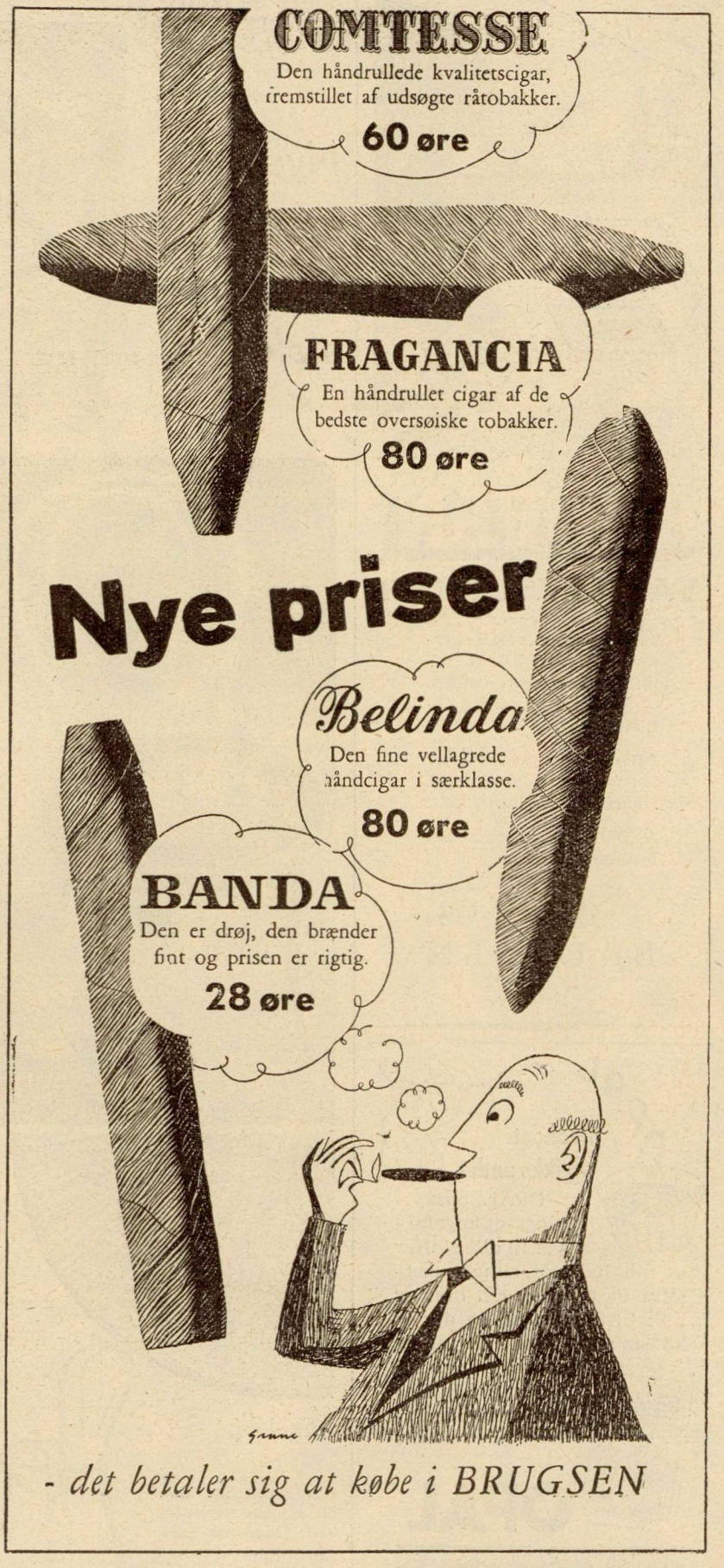
Marshall-hjælp til ensilagefremstød. Af de 10 mill. kr., som Marshall-hjælpen har stillet til rådighed til teknisk-videnskabelige forsøg og undersøgelser, er der nu bevilget 200.000 kr. til arbejdet med forbedringen af ensilagen. De arbejder, man nu kan tage op, vil omfatte ensilagedemonstrationer i 1500 mejerikredse, en tre-årig undersøgelse af, hvor stort et tab i foderværdi der finder sted under ensilering, samt bearbejdning og trykning af analyseresultater.

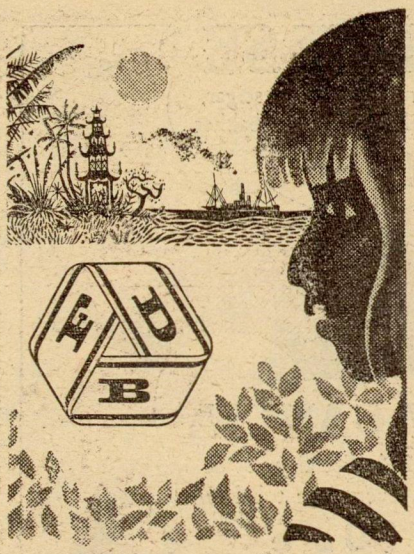
Morsomme fiskeretter. De brugsforeninger, der forhandler lynfrossen fisk, udleverer nu til medlemmerne en brochure med morsomme opskrifter på torske-, rødspætte- og silderetter.

Driftsfond af overskud. På Ringsted Andels-Fjerkræslagteris generalforsamling forleden enedes man om at oprette et driftsfond på den måde, at overskudet til medlemmerne bliver stående i 3 år og forrentes med 5 pct. uden renters rente.

Andelsmejeri lukker. Da en del andelshavere i de senere år har udmeldt sig, har man ved en ekstraordinær generalforsamling vedtaget at nedlægge *Ørup Andelsmejeri* på Djursland fra 1. oktober. De tilbageværende andelshavere vil søge optagelse i andelsmejerierne i Balle og Tirstrup.

Jubilæer. 50 år: *Jebjerg Brugsforening*, den 5. maj, og *Ø. Brønderslev Brugsforening*, den 12. maj.

AROVAN

VANILLESUKKER

Tilsæt bagværk og desserter FDBs AROVAN vanillesukker og -ekstrakt — det giver en særlig delikat smag.

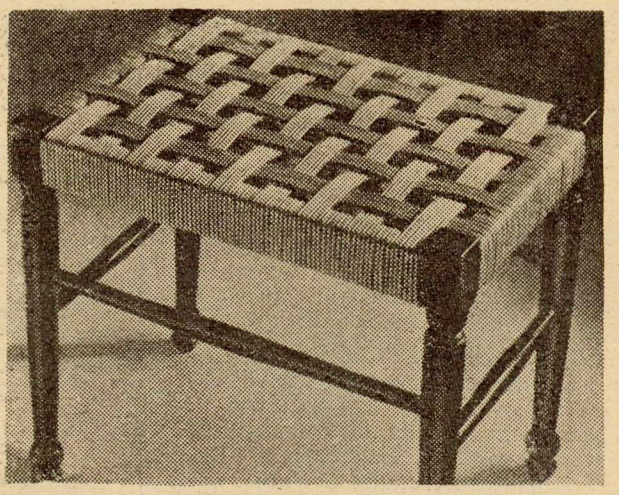
AROVAN vanillesukker fås foruden i breve også i kartoner à 40 g.

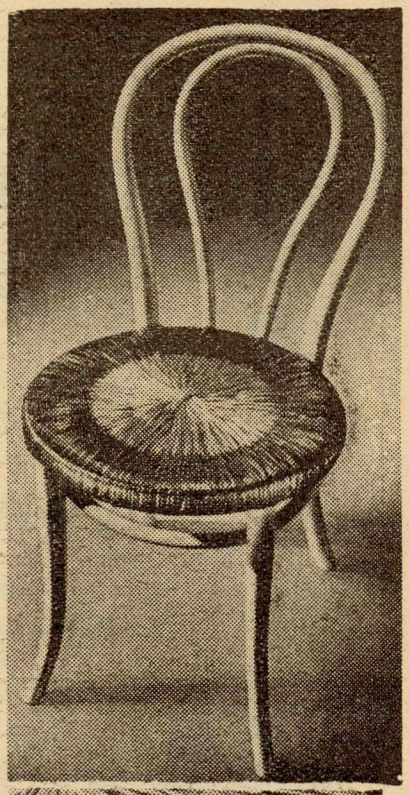
AROVAN vanilleekstrakt leveres i glas med 30 g.

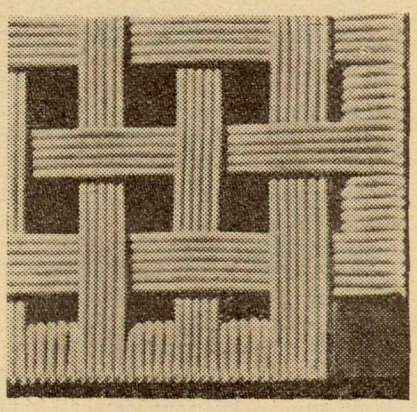
- det betaler sig at købe i

BRUGSEN

Nye sæder til gamle stole

Af dette udsnit fremgår det, hvordan man med plasticsnor fletter et sæde til den lille taburet, der øverst ses i færdig stand.

Mon der ikke i de fleste hjem findes et par stole, familien daglig ryster på hovedet af, fordi de faktisk er *for* flossede i kanterne? Og mon det ikke var en god idé at forsøge selv at lave dem pæne igen?

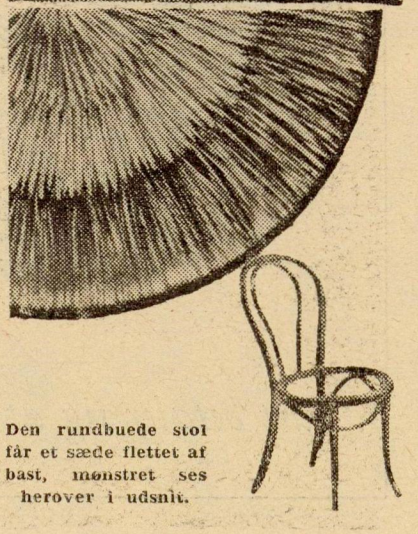
Der er her et par metoder til at genopfriske gamle stolesæder.

Med plasticsnor. Materialet er for den lille rektangulære taburets vedkommende ca. 50 m plasticsnor, der omhyggeligt vikles om stolens kanter og på undersiden fæstnes med små kramper. Man kan flette sædet som vist på billedet eller evt. gøre det mere tæt, efter hvad man finder pænest.

Med bast. Den rundbuede stol er blevet så godt som ny med et sæde af beviklet bast, et meget taknemligt materiale at arbejde med og umådelig stærkt.

Ved dette sæde begynder man med et grundlag af tyndt, stærkt sejlgarn, der trækkes over sædet fra side til side, til man har et stramt net, hvor alle trådene mødes i midten. Nu trækker man så stramt som muligt fire tværrunder som på et edderkoppespind og knytter tvær- og længdetråd omhyggeligt sammen for hver runde.

Derefter begynder selve bastarbej-

Den rundbuede stol får et sæde flettet af bast, mønstret ses herover i udsnit.

OPAL

i vandet og ikke andet

OPAL opskylnings-og kogefarver til alle stoffer af uld, halvuld, silke, kunstsilke og bomuld. Eet brev er nok til 500 g stof, og der er 38 smukke, moderne farver at vælge imellem. Forlang hos Deres handlende udtrykkeligt et brev

OPAL

A/S FARVEFABRIKEN OPAL

det, hvor man begynder indefra, idet man først fletter basten over den første runde, derefter over den næste og sådan videre. Der går meget bast til, og arbejdet skal laves omhyggeligt for at blive pænt.

Det vil se nydeligt ud med naturfarvet bast til en brun stol, og morsomt bliver det, hvis stolen er hvid, og sædet flettes af rød bast. Sådan en stol vil live vældigt op i et børne- eller gæsteværelse.

Kokossnitter

Her er en opskrift på kokossnitter, der smager dejligt og er ret hurtige at lave. Af denne portion bliver der ca. 70 yderst lækre snitter.

250 g Granat hvedemel
250 g Trekroner margarine
250 g Prinsesse ærter
250 g flormelis
2 hele æg
2 små teskf. hjortetaksalt
½ glas FDB kokosekstrakt (ca. 4 teskf.)

Alle ingredienser blandes og æltes godt sammen. Dejgen rulles i stænger, trykkes flade og skæres i snitter af passende størrelse. Bages ved jævn varme og overtrækkes til sidst med glasur.

Kvinderne er kommet med

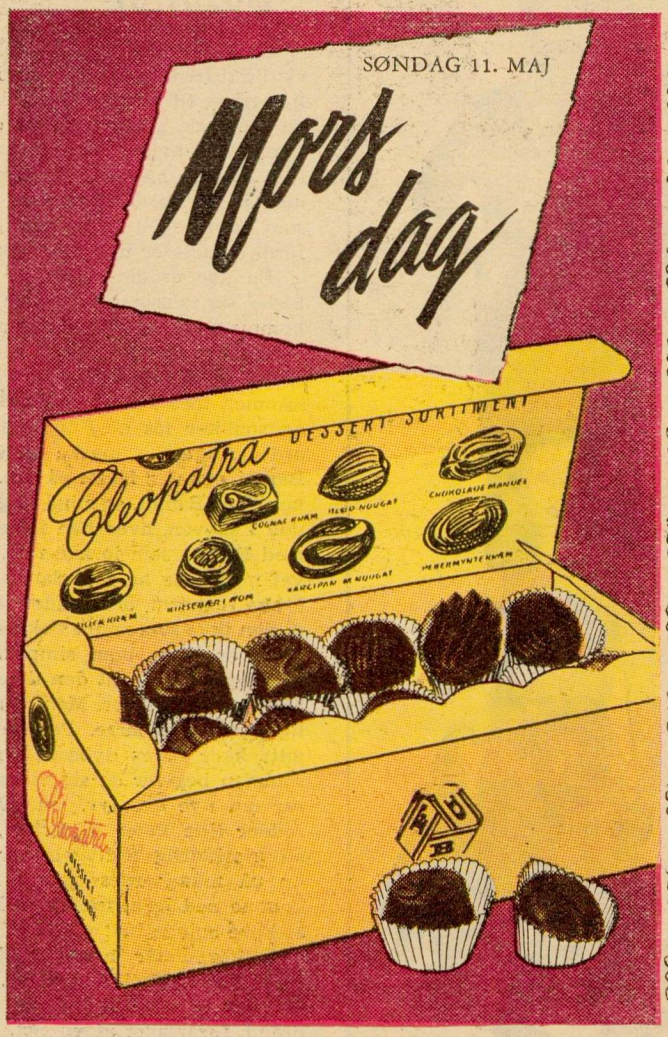
Under overskriften »Nu skal kvinderne med!« bragte *Samvirke*, nr. 4, en kort notits om FDBs forslag om husmoderdage, der skulle give kvinderne lejlighed til at lære deres brugsforening nærmere at kende indefra.

Vi har allerede fået referat af den første husmoderdag, afholdt af *Tranbjerg* brugsforening i kroen, hvor to sale var stillet til rådighed for en større udstilling, der viste et udsnit af de mange ting, der kan fås i brugsen.

Udstillingen omfattede både konserves, rengøringsartikler, køkkenredskaber, møbler og tekstilvarer. Og husmødrene blev under udstillingen vejledet af møbelkonsulent, fru *Kemp*, Århus, og fru *Lis Rasmussen*, Vitved, der talte om henholdsvis FDBs møbler og køkkenredskaber.

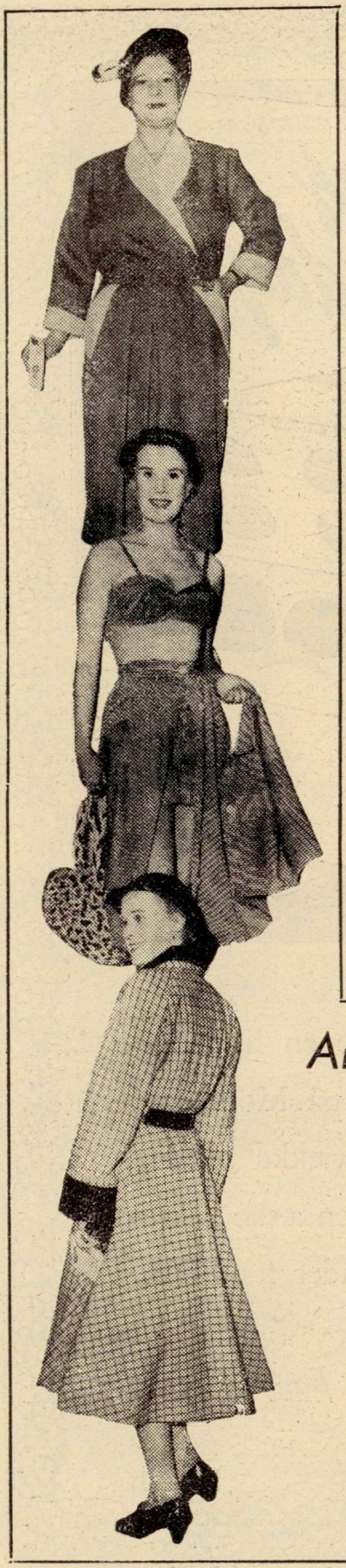
Husmoderdagen sluttedes med fremvisning af tre film, en tekstilfilm, FDB-filmen og »Peter må vente«, og alle 150 deltagere var enige om, at det havde været en udbytterig dag.

Som den første brugsforening på Bornholm har *Snogebæk* brugsforening 19. marts holdt en yderst vellykket husmoderdag med stor deltagelse. Uddeler Joker-Christensen har efter husmødrenes besøg mærket en stærkt forøget interesse for FDBs egne varer.

Mor skal have en lille opmærksomhed på Mors dag – og det vil vække glæde, hvis gaven er en æske lækre dessert-chokolader fra FDB.

- det betaler sig at købe i Brugsen

Anva viser forårsmoder

Fra Magasin *Anvas* forårsmodeopvisning, hvor der vistes en stærkt varieret kollektion af forårs- og sommerkjoler, frakker, dragter og kostumer ses her:

Øverst en usædvanlig nydelig og meget slankende fintprikket eftermiddagskjole. Den koster kun 163 kr.!

I Midten et fikst og anvendeligt strandkomplet i fire dele og syet af stribet stof. Læg mærke til den sjove basttaske. Sko, hatte og tasker af bast bliver en landeplage i år.

Nederst en klædelig forårsfrakke, men kun for de høje og slanke, for terner er meget krævende.

Vi digter eventyr

Det kan være lidt af et problem at skulle tilfredsstille små børns umættelige trang til at høre historier, og selv om de gode gamle eventyr om »Fyrtøjet«, »Snehvide« og »Store Klaus og lille Klaus« næppe kan overgås, kan man på en fornøjelig måde lave nye, som børnene vil sætte vældig pris på, fordi de selv er med til at skabe dem.

En dag er det regnvejr, og Peter keder sig rædsomt, fordi han ikke kan komme ud at lege. Så griber man chancen, når ingen plager om at få en historie, fatter sit strikketøj, placerer sig sammen med Peter i husets hyggestol og snakker løs med trolden. Grib et ord i flugten – måske kender Peter Bambi, og talen falder på den. Så snakker man Bambi, og pludselig er Peter ude i skoven, hvor han får en passiar med Bambi, som jo kan tale. På deres vej møder de hr. Grønlang, den store tykke regnorm, der hedder sådan, fordi den ikke som andre tækkelige regnorme er brun, men simpelthen grøn af ærgrelse over, at den ikke kan tåle kål, som den elsker. Men den har dårlig mave, desværre. Peter og Bambi udtrykker deres dybeste sympati, og sammen begiver de sig videre. Vi hører om nye eventyr, om hvordan de redder lille Peter Edderkop, der ved en uforklarlig fejltagelse er kommet op på månehornet og nu ikke kan komme ned igen, fordi den har glemt at købe spindetråd!

Elsker Peter brandsprøjter, hvad man gerne gør i den alder, laver vi en rask lille udrykning til en mosebrand, forårsaget af en Sct. Hansorm, der er så forfængelig, at den vil have meget større og flottere lys i lygten end de andre Sct. Hansorme, hvad der – ak! – går slemt ud over dens nye røde kjole. – Det er altid godt og betryggende med lidt morale.

Naturligvis klatrer vi op i toppen af verdens højeste træ, der står i vor egen have, og som om dagen er et ganske almindeligt pæretræ med knudrede grene, men om natten når lige op til englene, for at de bekvemt kan plukke pærer, mens vi andre sover.

Peters øjne vil stå på stilke af begejstring, og selv vil han komme med masser af forslag og ideer til vor færd i eventyrets verden.

Sådan syr man en lynlås i

Når man skal sy en lynlås i, sker det ofte, at den driller og ikke vil makke ret, måske fordi man ikke er helt klar over de grundregler, man skal iagttage for at være sikker på et godt resultat.

Vi har derfor samlet en række hovedregler, der ganske enkelt fortæller, hvordan man bedst og mest solidt syr en lynlås i forskellige stoffer. Klip anvisningen ud og læg den ind mellem de gode råd, De samler. Den er rar at have.

Fire hovedregler

1 Klip ikke båndet af foroven. Bøj det bagud som i figur 2 og sy det sammen. Stykket udenfor sammensyningen kan klippes af.

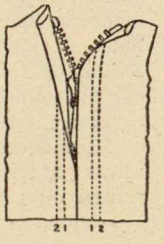
2 Sy ikke tættere til hægterne end 4 mm og *altid* parallelt med disse. En dobbelt stikning er det bedste (1 og 2 i fig. 2).

3 Sy lynlåsen solidt i forneden (3 i fig. 2). Så sætter skyderen sig aldrig fast, og lynlåsen trækkes aldrig løs.

4 Sørg for en glat isyning. Hold lynlåsen og *ikke* stoffet stramt. Lad stoffet frit følge med under isyningen.

Skjult isyning

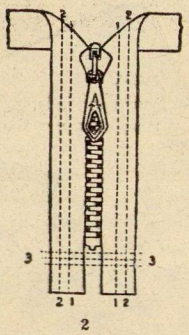
Isyning med dobbelt læg til skjorter, jakker, kjoler etc. Stoffets kanter mødes over midten af lynlåsen og skjuler denne. Stikningen nærmest hægterne (1) må mindst være 4 mm fra disse. De ydre stikninger (2) må være i yderkanten af lynlåsbåndet. Hvis stoffet er let, må kanterne af læggene stikkes for at forhindre dem i at gå ind i skyderen.

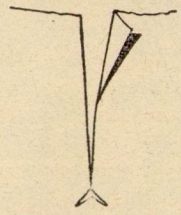
Synlig isyning

Giv først åbningen den ønskede længde og skær diagonalt ca. 7 mm forneden (figur 1). Bøj derefter kanten

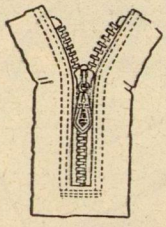
om og ri (figur 2). Hold kanten af stoffet mindst 4 mm fra lynlåshægterne for at undgå, at det kommer ind i lynlåsen ved åbning og lukning. Lav en dobbelt stikning. Den rigtige isyning som er forklaret ovenfor, fremgår endelig af figur 3.

2

1

3

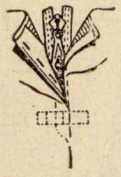
Slids-isyning

(Nederdele, slacks og shorts)

Slidsens yderste del fores med et stk. ca. 25 mm bredt foer fra kanten. Vend indad og ri.

Vend derpå halvdelen af sømtillægget på den inderste slidsdel og sy lynlåsbåndet på ca. 4 mm fra hægterne. Lad den yderste side gå over den inderste og ri. Vend tøjet til vrangsiden og sy lynlåsen til forsiden af slidsåbningen 4 mm fra lynlåshægterne. Hold lynlåsen lukket, mens den påsyes. Dæk bagsiden af lynlåsen med et stykke stof 5 cm bredt og af låsens længde. Fold det til 2,5 cm's bredde og sy ned, så fast kant opnåes.

Stueplanterne plantes om

Nu kommer den tid, hvor stueplanterne skal plantes om. Til urtepotte-jorden er den bedste sammensætning denne:

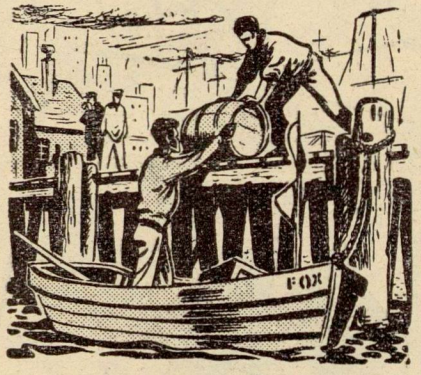
- 3 dele god have- eller markjord (evt. græstørvjord)
- 1 del gammel gødning (godt formuldet hestegødning)
- 1 del bladjord (delvis formuldede bøgeblade)
- 1 del sand.

Jorden skal endelig ikke sigtes for fint, da den så nemt klasker sammen under vandingen. Når man vander første gang efter en omplantning, skal der vandes meget forsigtigt, helst med bruser, for ikke at skylle huller i jorden. Og husk, at kun hurtigt voksende planter behøver at omplantes mere end een gang om året.

★ **BØRN**

Over atlanten i en robåd

En af de mærkeligste og mest farefulde sørejser, der nogen sinde er foretaget, startedes 6. juni 1896 af de to amerikanske sømænd George Harbo og Franck Samuelson, der sejlede fra NewYorks havn i en lille pram med det formål at ro hele vejen over Atlanterhavet til Paris. De indlod sig på dette eventyr, fordi de mente, at de ville blive hovedrige mænd ved senere at rejse rundt og holde foredrag om rejsen og fremvise båden, der hed Fox.

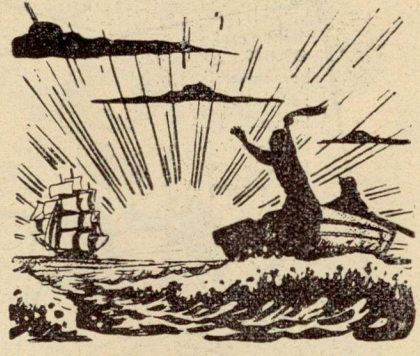

De forlod New York med en last på 250 kg fødevarer, et kompas, et petroleumsapparat, 200 liter vand og fem par årer. Det var alt. De første dage skete der intet. De to kammerater roede sammen om dagen, afløste hinanden hver tredie time om natten og roede ca. 25 km om dagen.

De var ganske alene på havet i disse dage og havde kun een følgesvend, en stor haj. Ved Newfoundland fik de følge af endnu 30 hvaler. Men efter et par dages forløb gik deres petroleumsapparat i stykker, og de to sømænd var henvist til udelukkende at leve af rå føde.

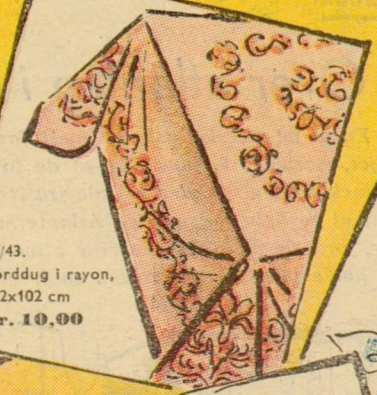
En måned efter afrejsen blev vejret dårligt, og snart kæntrede en kæmpemæssig bølge den spinkle pram. Heldigvis havde Harbo og Samuelson redningsbælter bundet i trosser til båden, og selv om de blev slynget over bord, da prammen kæntrede, lykkedes det dem at klynge sig til redningsbælterne i tre forfærdelige døgn, i koldt vand og uden føde og søvn.

Da søen blev rolig, fik de med stort besvær båden på ret køl, og de to mænd kom pånyt om bord. Samuelson begyndte at ro, medens hans kammerat omgående faldt i søvn af udmattelse. Efter endnu nogle dages strabadser fik de øje på et norsk skib, som det lykkedes dem at praje. Medens de to venner blev godt beværtet om bord på det norske skib, fyldte nordmændene prammen med vand og levnedsmidler.

Så gik roturen videre, og 15 dage senere kunne de to sømænd se land, og 7. august var de i Paris. Men deres drøm gik ikke i opfyldelse. De forblev ubemærkede af offentligheden, og Fox var blot en pram blandt mange langs Paris' vidtstrakte kajer. Først langt senere er der skrevet om det dumdristige eventyr, men da var de to sømænd forlængst døde som fattige mænd.

SAMVIRKE's redaktion, annonceafdeling, abonnementsafdeling: Njalsgade 15, København S. Tlf. C. 4015. **SAMVIRKE** påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier eller tegninger, der uopfordret indsendes. — **Trykt i FDB trykkeriet, København S.**

Nyheder fra FDB Manufaktur

14/43.
Borddug i rayon,
102x102 cm
kr. 10,00

24754.
Vistra tørklæde,
mange mønstre **kr. 8,80**

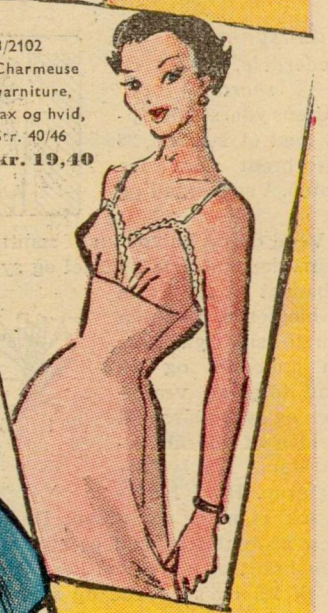

3/2177
Dameundertøj i
fin bomuldskval.,
hvid eller lax
Str. 34/38 **6,15**
Str. 40/44 **6,85**

20792.
Kittel i ternet
bomuldsstof
kr. 30,65

20936
Forklæde
kr. 6,80

3/2102
Charmeuse
garniture,
lax og hvid,
Str. 40/46
kr. 19,40

430/4150.
Børne-overall,
rød, gul og
blå twill.
Str. 2—8 år.
Str. 2 år
kr. 13,80

16/435. Damelommetørklæde, fin kval., 29x29 cm
pr. stk. **kr. 1,25**

3/918.
Herresokker,
drap/brun,
blå/grå
str. 10½—11½
kr. 5,00

Frottehåndklæde
142/14.
100x50 cm
kr. 4,75
142/27.
85x40 cm
kr. 3,35

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN